

HEVOSTELLEN

– hevonen ja luonto liikuttaa

OPETTAJAN OPAS

Johdanto

Tervetuloa hevosten maailmaan! Tähän Hevostellen -opeoppaaseen on koottu materiaaleja ja vinkkejä, kuinka hevoset ja ponit voi 'ottaa mukaan' luokkahuoneeseen, tai vaikkapa valmisteluksi ryhmän talliretkellä ajatellen. Opas on ensisijaisesti suunnattu alakouluikäisten opettajille sekä ryhmän- tai kerhonojajille, mukana on myös tietoa yläkouluikäisille saakka.

Hevosia ja poneja on mahdollista harrastaa monella tapaa. Paikkoja kohdata hevonen turvallisesti ovat ratsastuskoulut, ravikoulut, sosiaalipedagogista hevostoimintaa tai ratsastusterapiaa tarjoavat yritykset, 4H-hevoskerhot ja kotieläinpihat – paikat, joissa toiminnasta vastaa koulutettu ammattilainen. Lisäksi hevosaiheisella teemalla on vankka osansa vaikkapa keppariharrastuksessa sekä lasten ja nuorten kirjallisuudessa.

Hevonen soveltuu aiheeksi usean eri oppiaineen näkökulmasta. Kohtaamalla hevosen voi oppia paitsi monipuolisia käytännön asioita, myös tunne- ja ryhmässä toimimisen taitoja uusista näkökulmista.

Ladattavaa lisämateriaalia löytyy: hippolis.fi/opeopas

Sisällys

Johdanto	2
Harrastamisen Suomen malli	3
Pieni hevossanasto	4
Hevonen	5
Suomenhevonen	16
Hevosen ruokinta ja rehut	18
Hevosen hoito	20
Hevosen kohtaaminen	26
Case - ponit kouluvierailulla	27
Case - Forssan seudun hevosviikko	28
Harrastamisen Suomen malli - ryhmät talleilla	29
Mitä ja miksi harrastaa hevosen kanssa	30
Hevonen kuntouttajana	34
Case - reksin kanssa tallilla	35
Tuore väitöstutkimus: Hevoset auttavat lapsia oppimaan	36
Hevosalan ammatit	38
Hevosala Suomessa	39
Hevonen liikenteessä	40
Liitteet	41

ISBN 978-952-94-7402-8 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-94-7403-5 (kierreselkä)

ISBN 978-952-94-7404-2 (PDF)

Harrastamisen Suomen malli ja hevoset

Useimmissa kunnissa urheiluseurayhteistyöstä vastaa Harrastamisen Suomen mallin yhteyshenkilö tai koordinaattori (esim. hae hakusanoilla harrastamisen malli ja kunnan nimi). Kunnan harrastuksista vastaava henkilö löytyy useimmiten liikunta-, kulttuuri-, nuoriso- tai opetustoimesta. Kuntien tulee valita ja järjestää harrastukset lasten ja nuorten kuulemisesta saatujen tietojen pohjalta. Valtakunnallisessa koululaiskyselyssä 2022 ratsastus oli tyttöjen toivomuksissa suosituin laji. Kunnat voivat teettää myös omia kyselyitä ja mukaan toivotaan myös ns. uusia harrastuksia, joihin poni- tai hevoskerho, ratsastus, poniraviurheilu tai raviurheilun nuorisotoiminta, voidaan lukea.

Käytännössä harrastaminen tulee tapahtumaan koulujen lukuvuoden aikana. Kouluista kerätään ryhmät, jotka yleensä viikoittain käyvät tallilla harrastamassa (voi olla poikkeuksia myös niin, että harrastuksen järjestäjä kerää nimet). Aika on yleensä 60 min, mutta ainakin joissain kunnissa siihen on voinut anoa lisääaikaa, esim. yht. 90 min. Harrastustuntiin voi kuulua kaikenlaista tallilla tapahtuvaa toimintaa, ennemminkin heppakerhon kuin itse ratsastus- tai ajotunnin tapaan. Tallit voivat sijaita etäämmällä kouluista ja tällöin kunta voi mahdollisuuksien mukaan järjestää kyydityksen.

Mistä talli löytyy?

Suomen
Ratsastajainliitto:
Tallihaku

Suomen Hippos:
Ravikoulut

Sosiaalipedagoginen
Hevostoimintayhdistys:
SPHT-ohjaajat

Suomen Ratsastus-
terapeutit:
Terapeutit

HEVOSTELLEN - HEVONEN JA LUONTO LIKUTTAA OPETTAJAN OPAS

TOIMITUS: Hevostellen – hevonen ja luonto liikuttaa -hanke, Erja Mattila, erityisopettaja Aila Kajander, Sanna Mäki-Tuuri

Hippolis - hevosalan osaamiskeskuksen Hevostellen-hanke on saanut rahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Suomen Hippokselta, Suomen Ratsastajainliitolta ja Hevosopistolta.

KUVAT: Iita-Maria Ahtiainen, Pirje Fager-Pintilä, Hanna Heinonen, Juho Hämäläinen, Aila Kajander, Kreetta Kerckänen, Anne Laitinen, Ida Laine, Heidi Lammi, Erja Mattila, Ritva Mickelsson, Sanna Mäki-Tuuri, Moona Mäntyvaara, Johanna Äähälä. Etukannen kuva Kreetta Kerckänen.

PIIRROKSET: Erityisopettaja Seija Lampinen, Suomen Ratsastajainliitto/Eeva-Liisa Penttilä.

Pieni hevossanasto

ASKELLAJIT

Hevosen erilaisia tapoja liikkua.

Askellajeja ovat esimerkiksi käynti, ravi ja laukka.

HEVOSEN KENKÄ

Säännöllisesti työtä tekevä hevonen tarvitsee yleensä kengät, jotka on valmistettu raudasta.

JOUHET

Hevosen karkeat häntä- ja harjakarvat, jotka auttavat hevosta esimerkiksi pitämään sitä kesäisin kiusaavat hyönteiset loitolla.

KARSINA

Tallissa on jokaiselle hevoselle tai ponille oma seinillä rajattu alue, ”huone”.

KAVIO

Hevosen jalan kova alaosa, joka on samaa ainetta kuin ihmisen kynsi.

LOIMI

Hevosen selkään puettava takki, joka suojaa sitä esimerkiksi kylmältä, sateelta tai hyönteisiltä.

MANEESI

Iso sisähalli, jossa ratsastetaan.

ORI

Uroshevonen.

PONI

Pienikokoinen hevonen, jonka säkäkorkeus on alle 148 cm.

RAIPPA

Merkinantoväline, joka tehostaa hevoselle annettua pyyntöä. Raipalla ei saa lyödä hevosta.

RATSU

Hevonen tai poni, jolla ratsastetaan.

RAVIHEVONEN / RAVIPONI

Hevonen tai poni, jolla ajetaan kärryillä.

REHU

Hevosen ruoka. Hevonen syö

KORSIREHUA, joka on heinää sekä

VÄKIREHUA, joka voi olla kauraa tai teollisesti valmistettua pellettiä.

RIIMU

Hevosen päähän laitettava varuste, jolla hevosta talutetaan ja siitä sen voi sitoa kiinni.

ROTU

Hevos- ja ponirotuja on maailmassa yli 300.

RUUNA

Leikattu eli ruunattu ori, joka ei enää voi lisääntyä.

SATULA

Hevosen selkään ratsastusta varten laitettava istuin.

SUKA

Puhdistusharja. Harjaamalla hoidetaan hevosen ihoa ja karvapeitettä. Lisäksi se voi vahvistaa ihmisen ja hevosen välistä suhdetta. Hevonen tulee harjata ennen varusteiden laittoa.

SUITSET

Hevosen ohjaamiseen tarkoitettu päähän laitettava varuste.

SÄKÄ

Hevosen selän korkein kohta, josta mitataan hevosen korkeus.

TALLI

Hevosen koti.

TAMMA

Naarashevonen.

TURPA

Hevosen pään alaosa, kuono, jossa on hevosen suu ja sieraimet. Turvassa on paljon herkkiä tuntokarvoja, joiden avulla hevonen aistii ympäristöään.

VARSA

Hevosen poikanen. Varsaksi kutsutaan yleensä alle kaksivuotiaita hevosia.

VOULU

Yleensä kengityksen yhteydessä tehtävä kavioiden lyhentäminen. Kavio kasvaa samalla tavalla kuin ihmisen kynsi. Liian pitkät kaviot aiheuttavat hevoselle kipua. Myös kengättömien hevosten kaviot on vuoltava säännöllisesti.

Gotlanninruss-poneja kesälaitumella laumassa. Kuva Erja Mattila

Hevonen

HEVONEN ON LAUMAEÄIN

Hevonen on lempeä laumaeläin, joka pitää syömisestä ja hevosystäviensä kanssa olemisesta. Kun hevosella on turvallinen olo, se on yleensä rauhallinen ja ystävällinen. Laumassa hevosilla vallitsee arvojärjestys ja alempiarvoiset kunnioittavat luonnollisesti ylempi-arvoisia.

Hevosen pitää päästä joka päivä ulos liikkumaan vapaasti ja tapaamaan lajitovereitaan eli muita hevosia.

HEVONEN ON SAALISELÄIN

Hevosen tarkat ja herkäät aistit auttoivat sitä selviytymään luonnossa petoeläimiltä. Nopea pako on usein hevosen ensimmäinen reaktio yllättäviin tilanteisiin ja asioihin. Tällaisia voivat olla äkkiäiset liikkeet tai kovat äänet sekä

ihmisistä täysin normaalit asiat kuten sateenvarjon aukaiseminen tai pulkan vetäminen. Jos pakeneminen ei ole mahdollista, se voi puolustautua potkimalla ja puremalla. Hevosella on laaja näkökenttä, mutta se ei kuitenkaan näe suoraan taakseen muutoin kuin kääntämällä päätään. Hevonen kuulee ja haistaa ihmistä paremmin, ja saaliseläimenä se myös tulkitsee aistimuksensa eri tavalla kuin me. Kokemuksen kautta ihminen oppii ymmärtämään hevosen käyttäytymistä, kehon kieltä ja ennakoimaan sen reaktioita. Silti kokemukkin hevosihminen tulee silloin tällöin yllätetyksi.

HEVONEN ON LUOTU LIKKUMAAN

Hevonen liikkuu luonnossa vapaana jopa kymmeniä kilometrejä päiväs-

sä ja sitä voisikin kutsua eläinkunnan huippu-urheilijaksi. Hevoset tarvitsevat vapaana liikkumista aitauksessa tai laitumella mielellään lajitovereiden seurassa päivittäin. Sen lisäksi niitä liikutetaan useimmiten joko ratsain, ajamalla tai maasta käsin esimerkiksi juoksuttamalla liinassa. Hevonen nauttii liikkumisesta ja tarvitsee säännöllistä liikuntaa.

HEVOSEN ELEET JA ILMEET

Kun lähestyt hevosta, tarkkaile sen eleitä. Hevonen kertoo eleillään, miltä siitä tuntuu. Kun hevonen katsoo sinua kohti, voit lähestyä sitä. Jos hevonen kääntää päätä pois, pysähdy hetkeksi, ettei hevosen tarvitse pyytää sinua pysähtymään suuremmin elein. Kun hevonen katsoo sinua taas, voit mennä lähemmäs.

Hevosen korvien asento kertoo hevosen mielentilasta. Korvat liikkuvat herkästi ja nopeasti, joten niitä kannattaa tarkkailla koko ajan, kun on hevosen seurassa. Hevosella voi olla korvat taaksepäin käännettyinä monesta eri syystä. Se voi olla peloissaan, kuunnella jotain takaapäin tulevaa ääntä, olla levollinen tai olla vihainen. Korvat voivat olla myös eteenpäin käännettyinä monesta syystä. Hevonen pystyy myös liikuttamaan korviaan niin, että toinen korva on eteenpäin ja toinen taaksepäin. Hevonen voi esimerkiksi olla ystävällinen tai se näkee edessään jonkun uuden asian tai kuulee sieltä ääntä. Jos hevonen pysähtyy patsasmaisesti tuijottamaan yhteen suuntaan, kannattaa sinne myös ihmisen suunnata katseensa, sillä hevonen havaitsee ympäristössä liikkeitä ja sille oudot asiat tuijottamalla herkeämättä asian suuntaan – ja koska hevonen on huomattavasti tarkempi havaintojen tekemisessä kuin ihminen, kannattaa kuunnella hevosta.

Hevosten elekieltä oppii vain tutkailemalla ja tarkkailemalla niitä paljon. He-

vonen on herkkä eläin, joka tunnistaa ihmisen tunteet hyvin. Hevonen herättää herkästi erilaisia tunteita ihmisessä. Joitakin iso koko saattaa pelottaa ja jännittää, mikä kannattaa rohkeasti kertoa hevosen omistajalle ennen kuin menee hevosen luo. Omistajan ohjeita noudattamalla kohtaaminen tapahtuu turvallisesti. Hevosen silittäminen ja paijaaminen usein rauhoittaa ja saa ihmisen hyvälle mielelle.

Hevonen ja talliympäristö tarjoavat monipuolisia aistikokemuksia ja erinomaisia hetkiä tunnetaitojen harjoitteluun. Tallin säännöissä kehoitetaan rauhalliseen äänenkäyttöön ja kielletään juokseminen, sillä hevoset eivät pidä levottomuudesta. Jos ihminen menee jännittyneenä ja pelokkaana hevosen luokse, hevonen vaistoa sen, ja siitä voi tulla levoton ja hermostunut – sanotaankin, että hevonen on ihmisen peili. Talliympäristössä joutuu kohtaamaan monelle lapselle vieraita hajuja, jotka saattavat aiheuttaa aistiyliherkille lapsille reaktioita. Usein kuitenkin hevosen tai ponin lähelle pääseminen vie huonot ajatukset pois.

Utelias ilme

Vihainen ilme

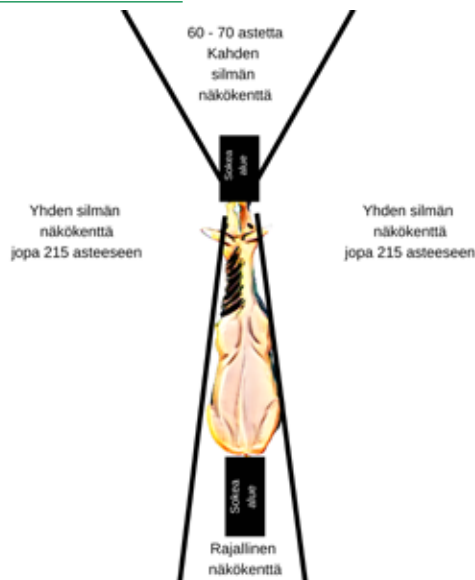
Kuvat Aila Kajander

TEHTÄVÄ KOULULLA

Perehtykää (pareittain tai pienissä ryhmissä) tarkemmin hevosten aisteihin. Kirjoittakaa jokaisesta aistista vähintään kaksi asiaa. Tehtävään voi ottaa vertailuksi jonkin toisen eläimen (kissa, koira). Lisämateriaaleissa löytyy vertailua ihmisen ja hevosen näkökentästä, hippolis.fi/opeopas

- Näköaisti
- Kuuloaisti
- Hajuaisti
- Tuntoaisti
- Makuaisti

TEHTÄVÄ TALLILLA

Tallivierailulla voi miettiä, mitä kaikkea siellä voi aistia ja tuntea?

- Mitä haistat? Miltä haju tuntuu?
- Mitä kuulet? Mistä äänet ovat peräisin?
- Mitä näet?
- Miltä hevosen turkki tuntuu?
- Voiko hevosen rehuja maistaa?

Nuoria hevosia kesälaitumella. Kuva Hippolis

HEVOSEN LUOKSE
PITÄISI PÄÄSTÄ.

MITEN SE
TAPAHTUU?

JOS LÄHESTYT HEVOSTA
TAKAA, SE SAATTAA
SÄIKÄHTÄÄ, KOSKA HEVONEN
EI NÄE TAKASEEN.
SYNTYÄ VAKRATILANNE.

JOS LÄHESTYT HEVOSTA SUORAAN
ETESTÄ, SEKIN SAATTAA YLLÄTTÄÄ
HEVOSEN, KOSKA SEN ON
VAIKEA NÄHDÄ SUORAAN ETENESSÄ

PÄIKAS TAPA LÄHESTÄÄ HEVOSTA
ON VÄHÄN ETUVIIKOSTA,
RAUHALLISESTI LIIKKEEN JA
JUTTELLEN HEVOSELLE.
NÄIN MUODOSTAT HETI ALKUVAN
HYVÄN SUHTEEN ITSESI JA
HEVOSEN VÄLILLÄ.

Kun lähestyt hevosta, tarkkaile sen eleitä. Hevosen näkökyky ja -kenttä on täysin erilainen kuin ihmisellä. Piirros Seija Lampinen.

Nämä kuvat ja paljon muuta löytyy lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas

TEHTÄVÄ KOULULLA TAI TALLILLA

Tutustukaa hevosten ja ihmisten eri ilmeisiin ja eleisiin ja keskustelkaa niistä. Tunnekuvat löytyvät ladattavina lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas. Piirros Seija Lampinen.

Emoji- ja viittomakuvat löytyvät Papunetista papunet.net.

Levollinen, väsynyt ilme. Kuva Aila Kajander

HEVOSEN VÄRIT

Väri on usein se asia, joka hevosesta ensimmäiseksi havaitaan. Hevosen väri vaihtelee auringonvalon sekä vuoden-aikojen mukaan. Ruokinta ja sairaudet voit muuttaa värin ulkonäköä, myös ikä vaikuttaa väriin. Hevonen voi varsansa olla erivärinen kuin aikuisena. Hevosvärejä kuvataan omalla erityisellä sanastolla. Hevosihmiset eivät puhu ”ruskeasta” hevosesta, vaan ruskealle värille on useita nimityksiä.

Hevosen värit jaetaan yksi- ja erikoisvärisiin. Perusvärit ovat musta, ruuniko ja rautias. Erikoisvärejä ovat hallakko- ja voikkovärit, kimot, päistäriköt ja erilaiset kirjavat hevoset.

Hevosilla voi olla erilaisia merkkejä pään alueella ja jaloissa. Myös kavioissa voi olla juovia tai ne voivat olla erivärisiä. Alkuperäisillä roduilla voi olla myös muita merkkejä.

Lähde: [Suomen Hippos Hevosten värit ja merkit](#)

Shetlanninponi Heartfelt K on väriltään punarautiaankirjava. Connemara Pirttirannan Leon on kimo. Kimot syntyvät värillisinä, pohjavärityksenä värisinä rautiaina, ruunikoina tai mustina. Iän myötä ne kimoutuvat eli muuttuvat harmaaksi ja vanhemmiten jopa aivan valkoisiksi. Kuvat Suomen Hippoksen kuvapankki.

TEHTÄVÄ KOULULLA TAI TALLILLA

Hevosen pään merkkejä. Piirrä mainitut pään merkit ja nimeä ne.
Hevosen jalkojen merkkejä. Piirrä mainitut jalkojen merkit ja nimeä ne.
Kuvat löytyvät lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas.
Selvitä mitä muita merkkejä hevosilla voi olla.
Hevosen värin määrää perimä eli geenit, joista hevonen on perinyt puolet isältään ja puolet emältään. Etsi tietoa, miten hevosen värit periytyvät.

Kirjallisuutta: Johanna Viitanen - Hevosen värit

HEVOSEN HISTORIAA

Hevosen esi-isät elivät jo noin 50 miljoonaa vuotta sitten ja niitä kutsuttiin nimellä Eohippus, joka on hevosen varhaisin kantamuoto. Ne elivät Euroopassa, Aasiassa ja Pohjois-Amerikassa. Ne olivat suuren koiran kokoisia, ja niillä oli neljä varvasta etujaloissa ja kolme takajaloissa. Laji kuoli sukupuuttoon, ja tilalle tuli hevoseläimiä, joilla oli vähemmän varpaita. Ensimmäinen yksivarpainen laji oli Pliohippus, joka eli noin 7 miljoonaa vuotta sitten.

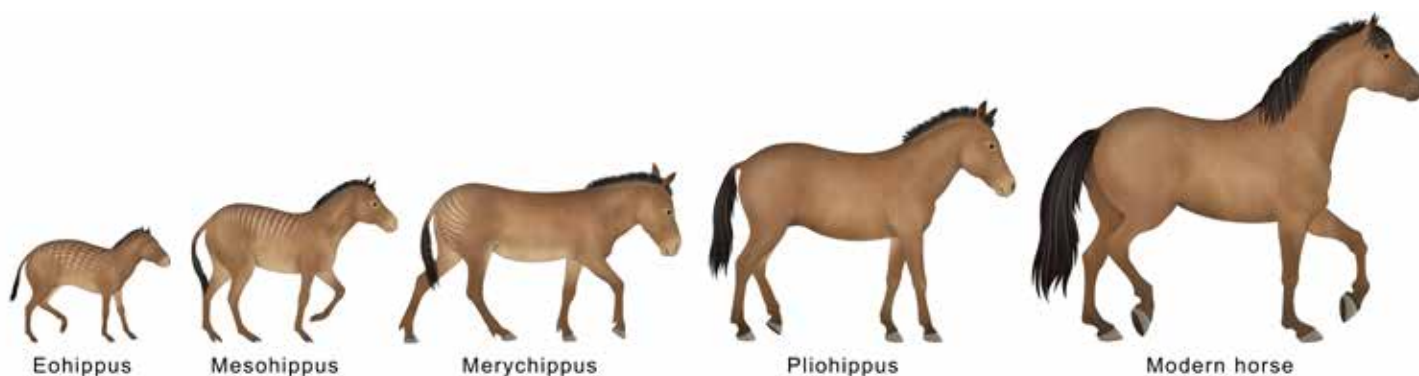
Hevonen kuuluu hevoseläinten heimoon ja Equus-sukuun. Hevosten kanssa tähän samaan sukuun kuuluvat seeprat ja aasit. Hevosen esi-isät olivat erinomaisia selviytyjiä ja sopeutujia. Yksi meidän oman kesytetyn hevosem-

me läheisempi sukulainen on aasianvillihevonen, jota kutsutaan Prezewalskin hevoseksi. Tämä hevonen löytyi Mongoliasta vuonna 1881.

Ihminen kesytti hevosen käyttöönsä noin 6000 vuotta sitten, kun sille keksittiin yhä enemmän käyttöä. Hevonen teki raskaita maatöitä, kuljetti ihmisiä ja tavaroita, sitä käytettiin sodissa. Vielä 1940-luvulla hevoset olivat tärkeä ja välttämätön osa yhteiskuntaa, ja niiden työpanosta arvostettiin suuresti. Sodassa olleita hevosia kunnioitettiin ja niitä saatettiin kutsua sotasankareiksi ja aseveljiksi.

Lähde: hevoseni.fi

Yle Areena: [Pustan villit hevoset](https://www.yle.fi/aiheesta/sivut/pustan_villit_hevoset)
(poistuu 30.9.2023)

TEHTÄVÄ KOULULLA

Piirrä aikajana tai kuvasarja hevosen kehityksestä sen alkuajoista lähtien.

Piirrä luolamaalauksia, joissa on hevosia.

Etsi uutisia Korkeasaaren villihevosista.

KATSO LISÄÄ:
www.korkeasaari.fi/kaksi-korkeasaaren-villihevosta-vapautetaan-tanaan-mongolian-arolle/

Nykyisin suurin osa maamme 70 000 hevosesta on harraste- ja kilpaurheilukäytössä. Työhevesten vaihtuminen harrasteratsuiksi on merkinnyt hevosien täydellistä muuttumista työvälineestä ja arvostetusta työtoverista, työstä ja arjesta irtaantumisen avuksi ja harrastekumppaniksi. Toisaalta he-

vosista löytyy edelleen arkisen työn sankareita: poliisihevoset ja ratsupoliisit valvovat järjestystä yleisötilaisuuksissa, konserteissa ja urheilukilpailuissa. Vuonna 1882 perustettu ratsupoliisi on Helsingin poliisilaitoksen vanhin toiminnassa oleva yksikkö.

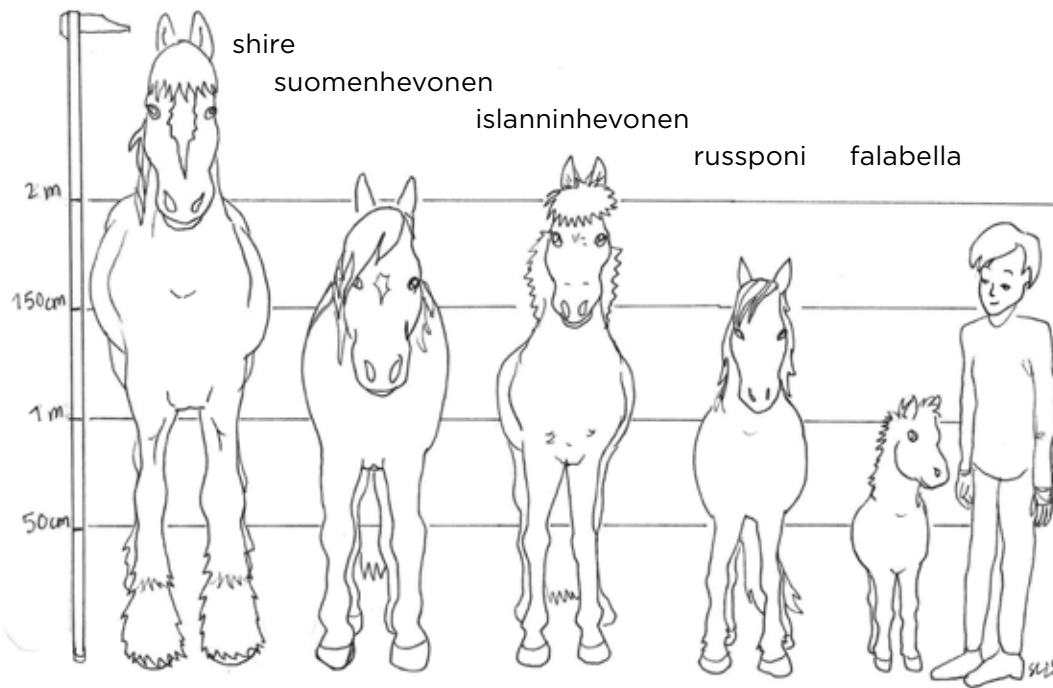
Poliisihevoset valvovat tapahtumassa. Kuva poliisin viestintä.

TEHTÄVÄ KOULULLA

Ratsupoliisi:

- Selvitä, miten voi päästä ratsupoliisiksi (koulutus, kokemus, vaatimukset) ja etsi tietoa ratsupoliisiin tämän hetkisestä tilanteesta
- Mitä ratsupoliisin työhön kuuluu? Entä mitä ratsulta vaaditaan, että se voi toimia poliisihevosena?

HEVOSRODUT

Maailmassa on yli 300 eri hevos- ja ponirotua. Eri hevosroduilla on taipumus luonteensa tai rakenteensa vuoksi soveltua erilaisiin tehtäviin. Hevosrotujen yhteydessä puhutaan lämminverisistä ja kylmäverisistä hevosista. Lämminverinen hevonen on rakenteeltaan kevyt. Lämminveriset hevoset ovat nopeampia ja ketterämpiä ja luonteeltaan herkempiä ja arempia kuin kylmäveriset hevoset. Kylmäveriset hevoset ovat raskarakenteisia, jyrkeviä ja vahvoja. Niitä on perinteisesti käytetty vetohevosina. Luonteeltaan ne ovat rauhallisia ja kärsivällisiä. Suomalainen rotu – suomenhevonen – luokitellaan tavallisesti kylmäveriroduksi, mutta keveytensä ja monikäyttöisyytensä vuoksi se luetaan joskus yleisrotuihin.

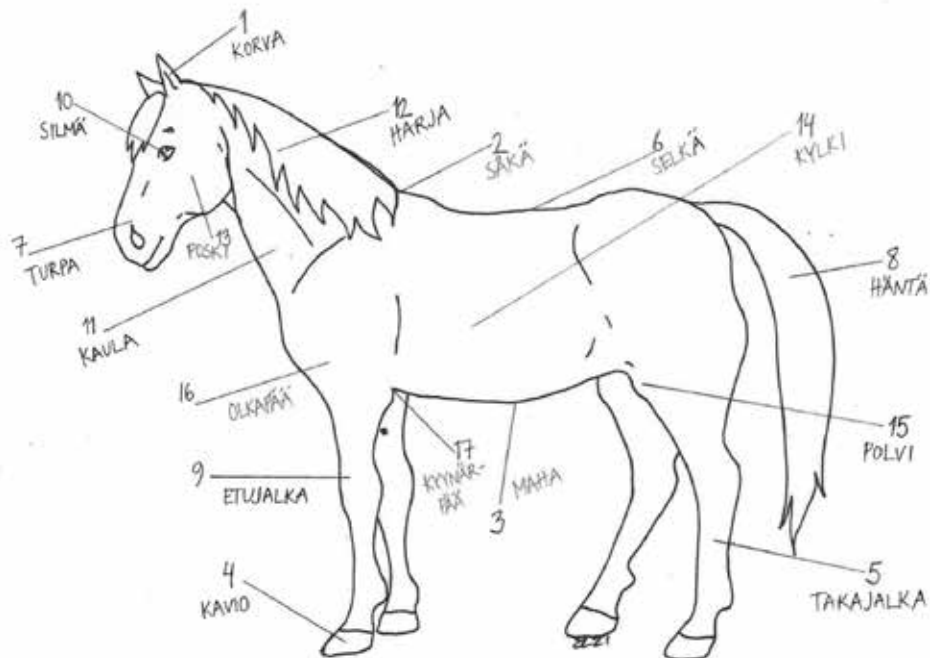
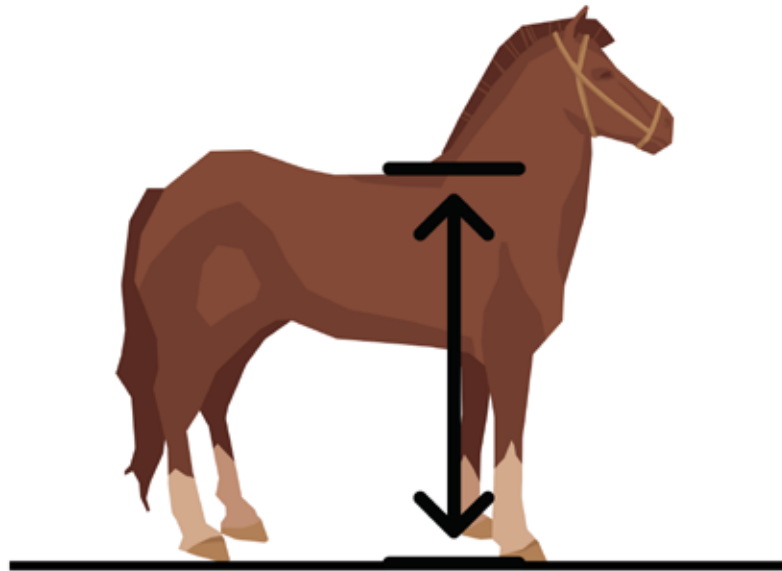
Poni on pienikokoinen hevonen. Yksinkertaisimmillaan poni ja hevonen erotetaan toisistaan mittaamalla. Ponin säkäkorkeuden pitää olla alle 148 cm. Monet ponit ovat vahvoja kokonsa nähden ja niiden sitkeys kumpuaa elämisestä karuissa olosuhteissa. Useimmat ponirodut ovat hyvin vanhoja.

Suomen Hippos ry ylläpitää kanta-kirjaa Suomessa 14 eri rodulle. Nämä rodut ovat suomenhevonen, lämminverinen ravihevonen, arabialainen täysiverihevonen, englantilainen täysiverihevonen, angloarabialainen täysiverihevonen, suomalainen lämminverinen ratsuhevonen (FWB), connemara, islanninhevonen, new forest-poni, suomalainen ratsuponi, gotlanninrussponi, shetlanninponi, welsh-poni sekä vuonohevonen. Suomenhevonen on sekä vahva että nopea, monikäyttöinen kansallisrotumme. Arabihevonen taas on tunnettu kauneudestaan, se on myös kestävä ja sitkeä, minkä vuoksi niiden käyttö erityisesti matkaratsuina on suosittua. Shetlanninponi on lasten suosikki jo kokonsa puolesta, kooltaan metrin molemmin puolin oleva rotu soveltuu sekä ajoon että ratsastukseen.

Maailman suurin hevosrotu on shirehevonen, jonka säkäkorkeus on 170–180 cm ja se painaa 850–1100 kg. Maailman pienin hevosrotu on falabella, jonka säkäkorkeus on 70–85 cm ja se painaa 60–80 kg. Falabellalla ei voi ratsastaa sen pienen koon vuoksi.

HEVOSEN RAKENNE

Säkäkorkeus mitataan maasta tasajaloin seisovan eläimen lapaluihin kaulan ja selän yhtymäkohtaan eli säkään. Yleisimmin säkäkorkeudesta puhutaan hevosten ja koirien yhteydessä.

Lisämateriaaleista löytyy tulostettavaksi ylläoleva tehtäväkuva ilman selityksiä. Ja paljon muuta käyttökelpoista materiaalia, hippolis.fi/opeopas

TEHTÄVÄ KOULULLA

Leikataan hevosen kuva ja siihen merkitään hevosen ruumiinosat.

Selvitä minkä nimisiä hevos- ja ponirotuja löytyy Suomesta? Entä muualta maailmasta?

Lisämateriaaleissa on hevosrotuja, hippolis.fi/opeopas.
Valitse yksi rotu, josta etsit lisätietoja.

Piirrä tai kirjoita, millainen olisi toiveittesi hevonen. Kuvittele millaisen hevosen tai ponin sinä haluaisit.

Käytä apuna seuraavia kysymyksiä:

Mikä olisi hevosesi nimi? Minkä rotuinen se olisi? Minkä värinen se olisi? Minkä kokoinen hevosesi olisi? Minkä ikäinen se olisi ja millainen luonne sillä olisi? Mikä olisi sen herkkua? Millaisia kavereita hevosellasi olisi? Missä se asuisi? Mitä tekisit kanssa? Miten te tervehtisitte toisianne? Mitä te osaisitte tehdä yhdessä parhaiten? Mitä te tekisitte mieluiten yhdessä? Mistä se tykkäisi eniten? Mistä se ei tykkäisi?

TEHTÄVÄ TALLILLA

Hevoseen kiinnitetään lapuilla oikeat ruumiinosat.

Kuvat Aila Kajander

Vionetta / Linnea Haukiluoma Hevosopistolla esteratsastuskilpailuissa. Kuva SRL Hanna Heinonen

Suomenhevonen

Loistava kaikessa

Suomalaisen hevosen historiaa tunnetaan noin tuhannen vuoden ajalta. Hevonen on kulkenut ihmisen mukana ainakin pronssikaudelta asti. Se on sopeutunut ja jalostunut maamme olosuhteisiin ja ihmisten tarpeisiin. Kruunulla – sekä Ruotsilla että myöhemmin Venäjällä – oli vaatimuksensa hevoselle: niitä tarvittiin sotilasratsuina, armeijan kuljetustehtävissä, matkahevosina ja maatalouden kehittyessä vetovoimana. Siksi hevosilta vaadittiin sekä kestävyyttä että nopeutta. 1800-luvun mittaan, autonomian aikana, heräsi kiinnostus suomalaisen hevosen erityisyyttä kohtaan samalla, kun kansallisromantiikka alkoi saada jalansijaa. Suomenhevonen sanana ja käsitteenä syntyi 1800-luvun loppupuolella.

Suomalaisen hevosen kantakirja eli jalostushevosten rekisteri perustettiin

6.9.1907 Keisarillisen Suomen senaatin päätöksellä. Siitä asti suomenhevosta on jalostettu puhtaana rotuna.

Suomenhevoset olivat talvi- ja jatkosodassa tärkeä osa maanpuolustusta. Talvisotaan otettiin siviilistä ensin 60 000 hevosta ja sodan kestäessä yli 10 000 lisää, jatkosotaan lähti 45 000 hevosta. Talvisodan voi perustellusti sanoa olleen hevosvetoinen, jatkosodassa Suomen armeija oli jo pidemmälle moottoroitu. Hevonen toimi tykistön vetohevosena, kuljetti ammuksia, muonaa, haavoittuneita ja kaatuneita sekä palveli ratsulähetittehtävissä. Hevosen avulla joukkojen nopea siirtäminen oli mahdollista ja pystyttiin toimimaan myös valta- ja kyläteiden ulkopuolella, jopa tiettömässä korvessa. Suomenhevosen panos Suomen itsenäisyyttä turvaamassa ja kotirintaman töissä oli korvaamaton.

Suomenhevonen on ainoa alkuperäinen Suomessa kehitetty hevosrotu. Se lukeutuu niin sanottuihin yleishevosrotuihin. Erityistä suomenhevosessa on, että se sopii moniin käyttötarkoituksiin – tämä ominaispiirre tekee siitä ainutlaatuisen rodun.

Suomenhevosta jalostetaan neljälle eri jalostussuunnalle: juoksija-, ratsu-, pien- ja työhevoseksi. Rodun ominaisuudet ja mukautuva luonne tekevät siitä hevosen, joka sopii useisiin hevosurheilun ja -harrastuksen lajeihin sekä hevosmatkailuun ja hyvinvointipalveluihin.

Suomenhevosia on noin 20 000, mikä on kolmasosa Suomen koko hevosmäärästä. Nykyään suomenhevosen määrällisesti merkittävin jalostussuunta on juoksija ja käyttömuoto raviurheilu.

Neljän jalostussuunnan lisäksi suomenhevosen monipuolisuus voi ilmetä siten, että yksittäinen suomenhevosityksilö palvelee monissa rooleissa, vaikkapa ravihevosena ja ratsuna tai terapiahevosena ja työajossa – mitä vain ihminen sille opettaa ja siltä pyytää. Luonteeltaan suomenhevonen on yhteistyöhaluinen, yritteliäs, toimiva ja nöyrä.

YouTube: [Suomenhevonen 110 -vuotta](#) (2017) -video (5:12)

YouTube: [Suomenhevonen](#) (1:46)

YouTube: [Suomenhevonen 110 vuotta kunnianosoitus](#) (2017) (9:45)

Yle Areena: [Ypäjänorit päästettiin laiturille](#) (2020) (2:00)

Lähde: Suomenhevosliitto, [suomenhevosliitto.fi](#)

H. V. Tuuri / Iikka Nurmonen ravikilpailussa. Kuva Ida Laine

*Orilaidun Ypäjällä.
kuva Hippolis*

*Etutopeva vetokokeessa työmestaruuskilpailussa, 17
kuva Hippos Pirje Fager-Pintilä*

Hevonen syö heinää ulkoillessaan, kuva Aila Kajander

Hevosen ruokinta ja rehut

Hevonen on sopeutunut syömään pieniä määriä rehua kerrallaan laiduntaessaan ruohoaroilla. Laitumella oleva hevonen käyttää vuorokaudessa noin 18 tuntia ruoan etsintään. Hevosen ruoansulatuskanava on 30-35 metriä pitkä, joten se on kehittynyt ottamaan rehua vastaan pieninä annoksina ja usein. Liian harvat ruokintakerrat huonontavat sen fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Hevonen on ruokittava yksilöllisesti, tasapainoisesti ja säännöllisesti.

Kesällä laitumella olo on hevoselle mahdollisuus elää luonnonmukaisesti. Ne saavat etsiä ruokaansa ja käyttää aikaa siihen, niillä on mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden

hevosten kanssa, ja ne voivat liikkua vapaasti sekä myös levätä. Erityisesti varsoille ja nuorille hevosille laidunkausi on tärkeitä aikaa jo pelkästään siksi, että ne oppivat laumakäyttäytymistä.

Hevosen tärkein rehu on heinä. Suomessa hevosilla käytetään pääasiassa talvikaudella perinteistä kuivaheinää ja säilöheinää. Säilöheinät kääritään muoviin ja pelloilla näkeekin usein isoja ”palloja” pitkissä riveissä. Hevonen päivittäinen heinämäärä riippuu hevosen koosta, ponit syövät noin 5 kg heinää päivässä, kun taas isot hevoset syövät 10-15 kg heinää päivässä.

Usein hevosta ruokitaan liikaa, josta seuraa hevosen lihominen ja ylivireys.

Lihavuus voi olla monella tavalla haitallista hevoselle. Se rasittaa sisäelimiä ja voi johtaa erilaisiin vakaviin sairastumisiin.

Hevosen ruokinta kuuluu aina tallin henkilökunnan tehtäviin eikä hevoselle saa antaa mitään makupaloja kysymättä. Kädestä herkkujen syöttäminen lisäksi voi opettaa hevosta huonoille tavoille. Se saattaa oppia hamuilemaan ihmisen kädestä syötävää, ja se voi johtaa puremiseen. Jos tallinomistaja antaa luvan herkkujen syöttämiseen, herkut kannattaa tarjota ruokakupista.

Vedellä on erityisiä tärkeitä tehtäviä hevosen elimistössä. Hevonen tarvitsee vettä vuorokaudessa 30-50 litraa. Hevosella tulisi olla aina saatavilla puhdasta ja raikasta vettä. Talvisin hevosten tarhoissa onkin lämmitettävät vesiasiat, jotta jatkuva vedensaanti on turvattu.

Hevonen tarvitsee päivittäin tavallista ruokasuolaa, jota hevoselle tarjotaan yleensä suolakiven muodossa, jota hevonen voi vapaasti nuolla karsinassa.

Heinä. Hevosen tärkein ruoka. Hevonen syö tätä n. 10-15 kg päivässä.

Pyöröpaali / säilöheinä. Näitä näkee usein pelloilla pitkissä riveissä

Viherpelletti. Tehty viherjauhosta. Turvotetaan veteen ennen syöttämistä. Siitä tulee puuron näköistä.

Mysli. Täydennysrehu. Ihmisetkin syövät tällaista usein jugurtin kanssa.

Kaura. Vilja, energiarehu.

Suola. Hevonen tarvitsee päivittäin. Usein tämä on tarjolla kiven muodossa, josta hevonen nuolee sitä.

Kuvat Aila Kajander

TEHTÄVÄ KOULULLA

Vertaile ihmisen ja hevosen ruokia. Liitteistä ja lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas löytyy tehtäviä.

Hevosen rehut

Heinätaulukko.

Laskekaa kuinka paljon erikokoiset hevoset syövät heinää viikossa, kuukaudessa ja vuodessa sekä mitkä ovat heinäruokinnan kustannukset. Löytyy ladattavista lisätehtävistä sekä liitteestä.

Omenoita ja porkkanoita. Voidaan antaa perusrehujen lisäksi pieniä määriä.

Hevoset hoitavat toisiaan rapsuttelemalla, kuva Ailla Kajander

Hevosen hoito

Eläinsuojelulaki määrää hevosen hoidon minimivaatimukset. Hevonen ruokitaan vähintään kolme kertaa päivässä säännöllisin ruokintavälein, ja sillä tulee olla puhdasta juomavettä vapaasti tarjolla. Hevonen viihtyy erittäin hyvin ulkona, joten sen on päästävä päivittäin tarhaan jaloittelemaan, mielellään lajitovereiden seurassa. Laumaeläimenä se kaipaa seuraa ja mahdollisuutta saada toteuttaa lajityypillisiä asioita, kuten toisen hevosen kanssa rapsuttelua.

Hevosen päivittäiseen hoitoon kuuluvat harjaus, kavioiden puhdistus ja terveydentilan seuranta, varusteiden kunnossapito sekä karsinan puhdistus. Hevosen peseminen tai huuhtelu vedellä on perusteltua, jos hevonen on hikinen tai likainen. Hevosen loimituksen tarve arvioidaan hevoskohtaisesti, sääolosuhteet huomioiden.

Kengityksestä, kavioiden vuolusta, loishäädöstä, hampaiden raspauksesta

ja rokotuksista huolehtiminen kuuluvat hevosenhoidon perusasioihin.

KAVIOIDEN HOITO

Hevosen kaviot hoidetaan päivittäin puhdistamalla ne kaviokoukulla. Kavioon jää helposti pieniä kiviä, jotka voivat painaa herkkää kavion pohjaa. Samalla kun kavio puhdistetaan, tarkastetaan kavioiden kunto sekä kengien kiinnitys. Tarvittaessa hevonen kengitetään säännöllisesti 6-8 viikon välein. Kavio kasvaa ja kengät kuluvat käytössä. Kengitys suojaa kaviota. Kavioiden vuoleminen ja kengitys kuuluvat ammattitaitoiselle sepälle.

Lähde: hevoseni.fi

Youtube: [Ystäväni hevonen, osa 9: Kengitys ja terveys](#)

TEHTÄVÄ KOULULLA

Minä olen tähti, koska...

Tehtävän tavoitteena on, että jokainen oppilas saisi kuulla kannustavia ja mukavia asioita itsestään.

Tarvikkeet: paperia, kynä, sakset, teippi
Piirrä hevosenpään ääriviivat paperille ja leikkaa piirros irti ääriviivoja myöte. Kiinnittäkää paperit toisenne selkään. Kirjoittakaa vähintään yksi positiivinen palaute jokaisen selässä olevaan paperiin. Tehtävää voi muunnella niin, että kuvittelette toisenne hevosiksi. Jos olisit hevonen, olisit... .

Leikattava hevosen pään ääriviivapiirros löytyy lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas

Askartelua hevosenkengistä

Hevosenkenkiä voi käyttää askartelussa tai käyttää materiaalina teknisessä työssä. Hevosenkengistä voi askarrella kuvalle kehyksen, tehdä unisiepparin, ovikoristeen tai naulakon avaimille tai koruille.

TARVIKKEET

käytettyjä hevosenkenkiä, teräsharja kengän puhdistamista varten, sivuleikkurit, rautalankaa, kuumaliimaa, helmiä, nauhoja, naruja, nappeja
Hevosenkenkiä voi pyytää lähitalleilta!

Liitteistä löytyy tarkempia ohjeita hevosenkenkäaskarteluun.

Linkkejä:

Kavioiden hoito ja kengitys | Hevoseni.fi

Hevosen kengitys, video. | Hevostietokeskus

Pinterest: Etsi Horse shoe crafts/ideas

Alasin on tärkeä työkalu kengityksessä. Sen avulla muotoillaan kenkä kullekin hevoselle sopivaksi. Kuva Hippolis

HEVOSEN VARUSTEET

Hevonen tarvitsee erilaisia varusteita käyttötarkoituksen mukaan. Riimu on hevosen päähän laitettava varuste, jonka avulla hevosen käsittelyminen on helpompaa. Riimussa on kiinnitettynä riimunnaru. Hevonen haetaan riimusta taluttaen talliin sekä se voidaan sitoa riimusta harjauksen ajaksi. Hevosen puhdistusta varten tulee olla erilaisia harjoja. Harjauksen tarkoituksena on pitää hevosen iho ja karvapeite puhtaana. Lisäksi harjaus vilkastuttaa pintaverenkiertoa. Harjauksen yhteydessä tarkistetaan, ettei hevosella ole haavoja missään. Hevosen kaviot puhdistetaan kaviokoukulla. Hevosta hoidettaessa hevonen ja hoitaja tutustuvat toisiinsa.

Hevosilla näkee usein ”takin” päällä. Tällaista hevosen takkia kutsutaan loimeksi. Loimi suojaa hevosta kylmältä ja kosteudelta. Kesäisin hevosia suojataan erilaisilta ötököiltä. Loimituksen tarve riippuu hevosen työmäärästä, karvapeitteestä sekä keliolosuhteista. Karvaiset ponit harvemmin tarvitsevat oimia.

TEHTÄVÄ KOULULLA TAI TALLILLA

Tunnista erilaiset hevosen hoitovälineet.

Liian pienet ja epäsopivat varusteet saattavat aiheuttaa hankaumia ja kipua. Varusteita tulee huoltaa pitämällä ne puhtaina sekä tarkistamalla säännöllisesti niiden kunto. Rikkinäiset varusteet ovat turvallisuusriski.

Ratsastuksessa käytetään satulaa, joka on jokaisen hevosen henkilökohtainen varuste. Satulan on oltava sopivan kokoinen hevoselle, jotta se ei tuota kipua. Satula pysyy kiinni satulavyöllä. Satulahuopa laitetaan satulan ja hevosen väliin. Suitset ovat hevosen päähän laitettava hallintaväline. Suittiin kuuluu yleensä kuolaimet, jotka laitetaan hevosen suuhun. Kuolaimista tulee ohjat ratsastajan käteen. Kuolaimia on hyvin monenlaisia. Myös ilman satulaa voi ratsastaa, mutta se vaatii ratsastajalta hyvää tasapainoa ja kehohallintaa. Joissakin tapauksissa voidaan käyttää kahvallista ratsastusvyötä, josta ratsastajan on hyvä pitää kiinni.

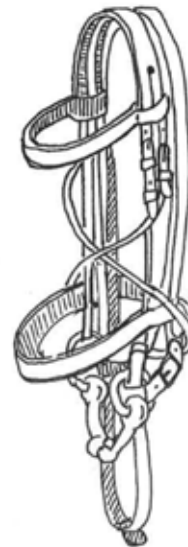
Ajaessa hevosella käytetään valjaita. Niitä löytyy monia erilaisia, riippuen käyttötarkoituksesta, mm. ravivaljaat, työajovaljaat, rekivaljaat, valjakkoajovaljaat.

Kuva Aila Kajander

Hevosia voidaan joutua loimittamaan esimerkiksi sääolosuhteiden takia. Kuva Aila Kajander

TEHTÄVÄ KOULULLA TAI TALLILLA

Nimeä satulan, suitsien ja valjaiden osat.

Mihin voisit käyttää seuraavia kotoasi mahdollisesti löytyviä välineitä? Vanha käsipyyhe, juuriharja, vaateharja, vanha hiusharja

Tulostettavaa lisämateriaalia sekä tehtäviä löytyy hippolis.fi/opeopas.

Piirros SRL / Eeva-Liisa Penttilä

IHMISEN VARUSTEET TALLILLA

Ratsastajan välineistä tärkein on kypärä. Kypärän tulee olla VG1-standardin mukainen. Sen on oltava sopivan kokoinen, se ei saa hölskyä eikä kiristää. Kypärää kannattaa käyttää myös kaikissa hoitotilanteissa sekä hevosta taluttaessa. Turvaliivi suojaa putoamistilanteissa selkärankaa ja sisäelimiä. Joustavat housut ja matalakorkoiset kengät sopivat ratsastukseen. Tallille pukeudutaan aina sään mukaan. Hevosharrastukseen voi osallistua ihan tavallisilla, säänmukaisilla vaatteilla ja käsineillä. Kannattaa laittaa sellaiset vaatteet, että pieni lika ei haittaa, sillä usein hevosten kanssa ollessa vaatteet voivat hieman likaantua. Etenkin kenkiin kannattaa kiinnittää huomiota, sillä kepeät kangastossut eivät juurikaan varpaita suojaa, jos iso hevonen astuu jalan päälle. Parasta tietenkin olisi, jos olisi mahdollista laittaa jalkaan turvakengät.

Hevosen ohjastajalla on myös aina päässään kypärä. Ajokypärä on hiukan eri mallinen kuin ratsastuskypärä, toki myös ratsastuskypärää voi käyttää. Sään mukainen varustus sekä ajohanskat kuuluvat myös ohjastajalle. Kilpailutilanteissa turvaliivi on pakollinen ohjastajan varuste.

TALLI

Talli tai pihatto on hevosen koti. Hevonen asuu usein karsinassa eli tallissa olevassa aidatussa, omassa ”huoneessa”. Hyvässä karsinassa on näköyhteys muihin hevosiin. Hevonen voi asua myös pihatossa. Pihatossa on tilava aitaus ja makuusuoja, jonne hevoset voi-

vat halutessaan mennä suojaan tuulelta tai hyönteisiltä. Pihatossa keskenään ystävälliset hevoset saavat olla yhdessä ja voivat liikkua sisään ja ulos silloin kun haluavat.

Hevonen on iso ja voimakas eläin. Sen kanssa voi syntyä vaaratilanteita, ellei sen käsittelyssä noudateta tärkeitä turvallisuussääntöjä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että hevosen toiselle puolelle kierretään mieluiten etukautta, koska takakautta kierrettäessä voi olla riski joutua hevosen potkaisu- tai mislinjalle. On hyvä muistaa, että talli on hevosen koti ja ihmisen tulee huomioida hevosen tarpeet. Talleilla on säännöt, joita tulee noudattaa turvallisuuden sekä hevosten että ihmisten viihtymisen takia. Tallilla käyvien tulee perehtyä tallin sääntöihin ja noudattaa niitä. Tässä kaikilla talleilla yleisiä sääntöjä:

- **tallialueella tulee käyttäytyä asiallisesti ja rauhallisesti välttämällä huutamista ja juoksemista**
- **hevosen karsinoihin ja tarhoihin ei saa mennä ilman lupaa**
- **hevosta ei saa ruokkia, eikä niille saa antaa makupaloja ilman lupaa, koska hevoset voivat sairastua sopimattomista herkuista**
- **tavarat pidetään siististi omilla paikoillaan – lattialla lojuvat tavarat voivat aiheuttaa vaaratilanteita**
- **hevosille tulee antaa ruokarauha**
- **tallialue ei ole leikki- tai leikkipaikka**
- **lastenvaunut ja koirat eivät kuulu hevosten lähetyville**

Jokaisella tallilla on omia tallikohtaisia sääntöjä. Säännöt löytyvät tallin seinältä. Säännöt koskevat kaikkia tallialueella liikkujia.

TEHTÄVÄ KOULULLA TAI TALLILLA

Miksi pitää olla sääntöjä? Lukekaa tallien yleiset säännöt ja miettikää pienissä ryhmissä perustelut jokaiselle säännölle.

Mitä muita asioita voisi olla tallin säännöissä?

Suomen Eläinsuojeluyhdistys SEY on koonnut yhdessä Suomen Ratsastajainliiton ja Suomen Hippoksen kanssa Hevosen pyyntö -huonetaulun. Se löytyy liitteistä.

TEHTÄVÄ KOULULLA

Askartele tallin pienoismalli.

Tarvikkeet: kenkälaatikko, askartelutikkuja, kuumaliimaa, liimaa, teippiä, hiekkaa, sahanpurua, olkia, heinää.

Ohjeet kuvineen löytyy liitteistä.

Pinterestistä löytyy ideoita Schleich -talliin.

Kuvat Aila Kajander

Tee video leikkihevosilla.

Keksi esitykselle nimi.

Youtubesta löytyy paljon schleich-hevosilla tehtyjä videoita.

Kuva Aila Kajander

Hevosen kohtaaminen

Ihanteellisinta olisi, jos oppilailla olisi mahdollisuus aitoon kohtaamiseen ja kosketukseen ponin tai hevosen kanssa. Jos koulun lähetyksillä on ratsastuskouluja tai yksityistalleja, voi opettaja selvittää tutustumiskäynnin mahdollisuutta tallille. Poneja ja hevosia voi myös pyytää kouluvierailulle, mutta silloin on tarkasti käytävä kaikki vierailuun liittyvät seikat riskeineen, haasteineen ja mahdollisuuksineen.

Opettajan on hyvä tarkistaa talliyritykseltä, että hän varmasti ymmärtää kouluvierailun edellyttämät vaatimukset turvalliseen ja onnistuneeseen kohtaamiseen. Ponivierailu koululla voi jättää lähtemättömän vaikutuksen lapsiin ja parhaimmillaan sytyttää kipinän uuden harrastuksen pariin.

Ponivierailu voi olla paljon muutakin kuin talutusratsastusta tai kärryajelua. Talliyrityksen kanssa voi yhteistyössä suunnitella tehtäväpisteitä, joihin voi apuna käyttää koulun oppilaita, joilla on kokemusta hevosharrastuksesta. Talliyritykseltä on hyvä varmistaa, että

tutustumisessa käytettävät ponit ja hevoset ovat tottuneita lapsiin ja uusiin paikkoihin ja ennalta arvaamattomiin tilanteisiin.

Ennakointi molemmissa tutustumistavoissa on ehdottoman tärkeä asia. Luokassa voidaan käydä ohjeet kuvien kanssa yhteisesti läpi. Tässä oppaassa kerrotaan hevosen käyttäytymisestä. Tärkeätä on tehdä säännöt tallivierailulle tai ponien kouluvierailulle. Paikalla pitää olla riittävästi ohjaajia ja avustajia, jotka takaavat turvallisen tuokion.

Opettajan on hyvä miettiä etukäteen mahdollisia riskitilanteita ja arvioida oppilaiden itsesääätelykykyä niin että tutustuminen on mahdollista. Hevosia voi myös seurata pidemmän matkan päästä, eikä kaikkien ole pakko tulla koskettamaan hevosta. Herkkänä eläimenä hevonen herkästi aistii ihmisen tunnetiloja, jolloin se voi hermostua ihmisen pelosta ja jännityksestä.

Kuva Moona Mäntyvaara

Case - Ponit kouluvierailulla: Pistetyöskentely, Rajakylän koulu, Vantaa

Ponien kouluvierailu Vantaan Rajakylän koulussa oli suunniteltu pitkän tunnetaito-opetuksen loppuhuipennukseksi keväällä 2019, mutta korona muutti kaikki suunnitelmat ja vierailu täytyi siirtää tulevaisuuteen. Viimein keväällä 2022 päästiin toteuttamaan koulun yhteisen hyvinvointipäivän yhdeksi osaksi ponien vierailu. Ohjelmaa ja kohderyhmääkin jouduttiin muuttamaan. Ponivierailu päätettiin järjestää koulun ekaluokkalaisille, joita oli kaikkiaan 130 kahdaksassa luokassa, mukana myös koulun pienryhmät. Kahden ponin voimin urakka tuntui valtavalta, mutta hyvän etukäteissuunnittelun ja tiiviin yhteistyön opettajien kanssa, paljon odotettu ponivierailu oli mahdollista toteuttaa.

Käytettävissä oleva aika jaettiin luokkien kesken ja jokaiselle luokalle oli käytettävissä noin 20 minuuttia. Oppilaille kerrottiin luokissa yleisiä asioita poneista, säännöt sekä esiteltiin tehtäväpisteet. Vierailun tarkoituksena oli tarjota monipuolisesti ja ikätasoisesti tietoa, elämyksiä, kokemuksia ja aistihavaintoja sekä yhteistoiminnallisia tehtäviä yhdelle luokalle kerrallaan.

Ponit olivat koko vierailun ajan nauhoin aidatulla alueella. Luokille oli jaettu tarkat aikataulut ja tähdennetty niiden noudattamista. Opettajat olivat jakaneet luokkansa oppilaat valmiiksi viiteen ryhmään. Tehtäväpisteitä oli viisi, jolloin jokaiselle ryhmälle oli oma piste. Merkistä ryhmät vaihtoivat tehtäväpistettä. Näin jokainen ryhmä kävi jokaisella tehtäväpisteellä. Halukkaat pääsivät kokeilemaan ratsastusta sekä kokeilemaan ponin harjausta. Siinä samalla sai tunnustella käsin, miltä ponin turkki tuntuu. Monet halusivat myös antaa halauksia poneille.

Ponivierailun tavoitteita olivat:

- elämyksen tarjoaminen (oikean ponin kohtaaminen, ratsastus, harjaus)
- ohjeiden noudattaminen
- yhteistoiminnallisuus
- monipuolinen aistien käyttö ja sitä kautta tunteiden havainnointi ja tunnistaminen
- kehonhallinta
- itsetunnon vahvistaminen, onnistumisen kokemukset
- rauhoittuminen
- ilon ja hyvänmielen tuominen

Lisätietoa, ohjeistusta ja kuvia kouluvierailusta löytyy hippolis.fi/opeopas.

Kuvat Aila Kajander

Lapsilla oli mahdollisuus kokeilla poniagilityä Hevoset Forssassa -tapahtumassa Hessu-ponin kanssa. Kuva Moona Mäntyvaara

Case - Forssan seudun hevosviikko

Forssan seudun hevosviikko on toteutettu vuodesta 2020 alkaen. Siihen liittyen, osana viikon muuta laajempaa ohjelmaa, paikallisilta päiväkodeilta ja alakouluilta on koordinoitusti tiedusteltu kiinnostuksesta ponivierailuun. Kiinnostus onkin ollut mittavaa. Vierailuja on toteutettu reilun viikon aikana muutamilta seudun talleilta käsin siten, että sovitusti päiväkodin tai koulun pihassa vierailee yksi tai kaksi ponia tai hevosta avustajien kera. Opettajat ovat etukäteisohjeiden perusteella ohjeistaneet lapset tutustumaan poneihin pienryhmissä. Pienimmät lapset nauttivat silittämisestä ja rapsuttelusta, eskari-ikäiset ja koululaiset kuulevat innoissaan tietoja poneista eläiminä ja juttelevat omista lemmikeistään ja hevoskokemuksistaan. 5- - 6.-luokkalaيسille on olosuhteiden sallissa voitu järjestää myös mahdollisuus kokeilla ohjeistettuna ponin taluttamista pareittain.

Hevosviikon toteutuksessa ovat olleet tukena ja yhteistyössä Hippoliuksen Hevostellen - hevonen ja luonto liikuttaa

-hanke, Vipinä-hanke / Lounaplussa Leader sekä HevosHäme - kestävän hevosmatkailun maakunta, HAMK.

Luokan kanssa tutustumiskäynti tallille

Ennakoinnin merkitystä ei voi korostaa liikaa, kun lähdetään luokan kanssa vierailulle. Opettajan on hyvä tehdä etukäteen tutustumiskäynti tallille ja tavata tallin henkilökuntaa, jossa on hyvä sopia vierailuun liittyvistä asioista. Opettaja voi ottaa valokuvia tallista ja tallin tiloista sekä hevosista ja muista eläimistä, joihin on mahdollista tutustua ja näyttää niitä oppilaille etukäteen luokassa. Talliyrittäjän voi myös sovitusti kutsua etukäteen luokkaan kertomaan tallitoiminnasta ja hevosista. Oppilaat voivat myös etukäteen esittää kysymyksiä tallin henkilökunnalle.

Sekä tallikäyntiä että koululla tapahtuvaa ponivierailua varten on tehty selkeät ohjeistukset. Ne löytyvät lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas.

Hevostellen

Harrastamisen Suomen malli -ryhmät talleilla

Case: Teivon ravikoulu, Ylöjärvi/Tampere

Ravikoulu sijaitsee pyöräilymatkan päässä läheiseltä koululta. Siellä käy Harrastamisen Suomen mallin ryhmiä viikoittain. Lisäksi ravikoululla käy ryhmiä mm. Tampereen Lastenklinikan tuen kautta teemalla Kivaa tekemistä sairaala-arjen vastapainoksi. Ryhmät kokoontuvat viikoittain omana päivänään kauden ajan. Niissä opitaan hevosten ja ponien perustuntemusta ja -käsittelyä, varusteita ja hoitoa kokonaisvaltaisesti. Satunnaisina kertoina poneja ja hevosia esimerkiksi liikutetaan ajaen tai ratsain, mutta toiminta ei painotu ajoon eikä ratsastukseen. Tallilla on huomattu, että osasta ryhmäläisiä tulee vakituisia harrastajia, jotka käyvät vuoden ympäri.

Case: Taikun Tähdet, Urjala

Taikun Tähdet -tallilla vierailee joka toinen viikko kaksi alakoululaisryhmää kotija naapurikunnasta. Näin ryhmäkoko säilyy sopivana, käytännössä noin 6-10 lasta kerrallaan. Koulut järjestävät kuljetukset (n. 10-20 km/suunta) tallille. Ryhmänohjaajan lisäksi mukana on avustaja tallilta tai koululta. Hevoskerhon kesto on reilu tunti. Kerhon aikana voidaan tutustua hevoseen eläimenä, opetella hoitamaan ja ruokkimaan poneja, pohtia tunnetaitoja, retkeillä lähimetsäluonnossa kotieläinten kanssa ja ponien tultua tutuiksi myös ratsastaa ryhmälle soveltuvalla tasolla avustajien määrän huomioiden.

TEHTÄVÄ KOULULLA TAI TALLILLA

Keskustelu talli tai hevosvierailun jälkeen

Lapset voivat kertoa tai piirtää kokemuksiaan hevosen tai ponin tapaamisesta, hoitamisesta ja mahdollisista lajikokeilusta (ratsastus, ajaminen). Nimetkää vierailun aikana koettuja tunteita. Käyttäkää ihmisten ja hevosten tunnekortteja, Ladattavissa lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas.

Tallilla nuoret pääsevät usein tutustumaan työelämääns esimerkiksi koulujen TET-jaksoilla. Hevosen hoitaminen ja tallityöt onkin monelle nuorelle ensimmäinen työkokemus.

Kuva Johanna Äähälä

Mitä ja miksi harrastaa hevo- sen kanssa

Hevoset ja talliympäristö tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia paitsi ratsastuksen ja hevostaitojen harjoitteluun, myös monenlaiseen hyvinvoinnin lisäämiseen ja kuntoutumiseen.

Talliyhteisö tukee hyvinvointia

Eri-ikäisiä ja erilaisista taustoista tulevia ihmisiä yhdistävä tiivis talliyhteisö on tasa-arvoisuudessaan voimaannuttava kokemus. Talliyhteisöstä voi löytää itselleen elinikäisiä ystäviä ja sisältöä elämäänsä. Hevosten kanssa puuhailu virkistää ja rentouttaa, vaikkei satulaan aina nousisikaan. Talliympäristössä elämänhallintaa ja hyvinvointia tukevat asiat nousevat luontevasti arjen rutiineista, ja jokaisen on mahdollista räätälöidä itselleen yksilölliset tavoitteet: jollekin ratsastus on urheilua, jollekin toiselle mielen kuntoliikuntaa.

Ratsastuksessa tarvitaan kuntoa, kehonhallintaa ja tasapainoa

Hyvä tasapaino ja sopiva rentous auttavat ratsastajaa mukautumaan hevosen liikkeisiin. Hyvä ratsastaja hallitsee oman kehonsa. Kehonhallinta vaatii ratsastajalta riittävää kuntoa ja kunnon kasvattamiseksi kannattaa harrastaa myös muita lajeja. Esimerkiksi juoksu, hiihto, sauvakävely, pallopelit ja monet muut lajit sopivat mainiosti ratsastuksen oheisharjoitteluksi. Hyväkuntoinen ratsastaja jaksaa keskittyä paremmin ja on itsevarmempi kuin hengästynyt ja väsynyt ratsastaja. Hyvä kunto ja kehonhallinta helpottavat lajitaitojen

opettelua ja lisäävät myös lajin harrastamisen turvallisuutta. Ratsastus vaatii myös mielenhallintaa, sillä laji perustuu ihmisen ja eläimen väliseen yhteistyöhön.

RATSASTUKSEN LAJIT

Kouluratsastus:

Kouluratsastus on kaiken ratsastuksen perusta. Klassinen kouluratsastustaito on osa ratsuväen historiaa. Kreikkalainen Xenofon kirjoitti jo vuonna 430 eKr. ratsastusoppaan, joka on edelleen nykyaikaisen hevosen kouluttamistaidon ja -tiedon perusta. Kouluratsastusta voisi verrata klassiseen balettiin. Hevonen liikkuu notkeasti, joustavasti ja jättevästi ratsastajan ohjatessa sitä pehmein, huomaamattomin avuin. Parhaimmillaan ratsukon eli hevosen ja ratsastajan välinen yhteistyö on niin saumatonta, että hevonen näyttää suorittavan liikkeet vain ajatuksen voimalla.

*Denzel / Anna Von Wendt.
Kuva SRL Iita-Maria Ahtiainen*

Hevosharrastuksen eri lajeista löytyy kuvia lisämateriaaleissa.

Esteratsastus:

Esteratsastus on kilpailumuoto, jossa ratsukon eli hevosen ja ratsastajan tehtävänä on ylittää kilpailuradalle asetetut esteet virhepisteittä annetun ajan puitteissa. Kilpailumuotona esteratsastus on Suomessa suosituin ratsastuksen lajeista. Ratsukon tehtävänä on ylittää kilpailuradalle asetetut esteet virhepisteittä tehtävään asetetussa ajassa, ja radalla testataan ratsastajan taitoa ja hevosen hyppykykyä, tottelevaisuutta, ketteryyttä ja nopeutta. Tulokset määräytyvät selkeästi virhepisteiden ja ajan perusteella.

Kenttäratsastus:

Kenttäratsastuksesta käytetään usein nimitystä ratsastuksen kuninkuuslaji. Kolmivaiheinen kilpailu vaatii hevoselta ja ratsastajalta luottavaista yhteistyötä, nopeutta ja kestävyyttä. Kaikki kolme osakoe - kouluratsastuskoe, maastokoe ja esteratsastuskoe - ratsastetaan samalla hevosella. Kokeiden keskinäinen painoarvo on sellainen, että maastokoe on selkeästi vaativampi kuin kaksi muuta koetta yhteensä.

Kristiina Honko / Gilbert.

Kuva Heidi Lammi

Askellajiratsastus:

Islanninhevonen erottuu muista yleisistä ratsuhevosista askellajiensa perusteella. Islanninhevosilla on perusaskellajien, käynnin, ravin ja laukan

lisäksi yksi tai kaksi erikoisaskellajia: töltti ja liitopassi. Islanninhevonen on yksi maailman vanhimmista hevosroduista. Islanninhevosta on jalostettu kotimaassaan täysin puhtaana miltei tuhat vuotta, koska hevosten vienti Islantiin kiellettiin jo varhain. Vielä nykyisinkään Islantiin ei saa viedä hevosia lainkaan. Islanninhevosratsastusta voi kokeilla islanninhevosstalleilla. Osalleista on erikoistunut retkiin ja vaelluksiin, osa askellajiratsastustunteihin.

Lännenratsastus:

Lännenratsastus on karjapaimenten työhön perustuva käytännöllisyteen ja vaivattomuuteen tähtäävä ratsastuslaji, jonka hienouksien hallinta vie ihmisiän. Lännenratsastusta voi harastaa minkä rotuisella hevosella tahansa. Lännenratsastuksessa kilpailaan noin kahdessakymmenessä hyvin erilaisessa lajissa. Lajit vaihtelevat hevosten esittämisestä ja rakennearvosteluista aina hevosmiestaito- ja karjankäsittelyluokkiin.

Matkaratsastus:

Matkaratsastus on kilpailumuoto, jossa mitataan hevosen nopeutta ja kestävyyttä pitkillä matkoilla. Suomessa järjestetään seura- ja aluekilpailuissa ihanneajiratsastusluokkia (alle 80 km) joiden keskinopeudet on erikseen määritelty välille 8-16 km/h. Kansallisissa kilpailuissa nopeuskilpailuja järjestetään yli 80 kilometrin matkoilla. Näissä luokissa ratsukon vähimmäisnopeuden tulee olla 10 km/h. Matkaratsastuksessa edellytetään sekä hevoselta että ratsastajalta hyvää, huolella rakennettua kuntoa.

Pararatsastus:

Lajina ratsastus on kaikille samanlainen: Erityisryhmien ratsastuksessa

eli pararatsastuksessa ratsastuslajia ei muuteta, mutta opetus, varusteet ja olosuhteet voidaan järjestää tilanteen mukaan sopiviksi. Tavoitteena on tukea ratsastajaa erilaisilla toimintatavoilla ja apuvälineillä siten, että ratsastaminen onnistuu turvallisesti ja ratsastaja voi kehittyä omien mahdollisuuksiensa mukaisesti. Ratsastus- ja hevostaitojen opettelemisen rinnalla tulevat mielenvirkistys ja kunnon kohottaminen. Ratsastus voi olla kunto-, hyöty- tai terveysliikuntaa. Myös valmentautuminen ja kilpaileminen on mahdollista aina huippu-urheilutasolle ja Paralympialaisiin asti.

Valjakkoajo:

Lajissa kilpaillaan ajaen yhden tai useamman hevosen tai ponin valjakoilla. Valjakkoajoon tarvitaan hevosen/hevosten lisäksi valjaat, vaunut, ajuri sekä groomer eli vaunuavustaja. Valjakkoajokilpailut ovat kaksi- tai kolmepäiväiset koostuen koulukokeesta, kestävyyskokeesta ja tarkkuuskokeesta.

Vikellys:

Vikellys on voimistelua laukkaavan hevosen selässä. Laji yhdistää voimistelun elementtejä yhteistyöhön hevosen kanssa. Vikellyksessä juoksuttaja ohjaa ympyrällä liikkuvaa hevosta. Vikellyk-

sessä kilpaillaan käynnissä ja laukassa yksin, pareittain ja joukkueina.

Caballos Latimer / Lotta Merinen.

Kuva SRL Hanna Heinonen

Muut lajit

Suomen Ratsastajainliiton virallisten ratsastuslajien lisäksi hevosten kanssa voi harrastaa monia muita lajeja. Näitä ovat esimerkiksi luonnonläheinen vaellusratsastus, monté eli raviratsastus, vauhdikas joukkuepeli polocrosse, maastotaitoratsastus, ratsastusjousiammunta ja Working Equitation eli työratsastus. Eskadroonatoiminta perustuu suomalaiseen ratsuväkeen ja kunnioittaa toiminnallaan sen perinteitä.

Lähde: Suomen Ratsastajainliitto, ratsastus.fi

Broängens Ghosakrama / Emmi Innanen poniraveissa.

Kuva Hippos Juho Hämäläinen

Raviurheilu

Raviurheilu on vauhdikas laji, jossa ohjastajat istuvat hevosen kääryillä muodostaen valjakon. Hevoset kilpailevat 1000 metrin ovaalinmuotoisella radalla lähdöissä, joissa juoksee kerrallaan maksimissaan 16 valjakkoa. Suomessa kilpailee sekä lämminverisiä että suomenhevosia ja ne kilpailevat omissa lähdöissään.

Lapsille ja nuorille on poniraviurheilu, jossa kilpaillaan shetlanninponeilla sekä isommilla puhdasrotuisilla poneilla, jotka ovat pääosin gotlanninrusseja. Ohjastamaan pääsee sinä vuonna, kun lapsi täyttää 10-vuotta. Ennen kilpailemisen alkua täytyy osoittaa ajolupa-kursilla, että omaa tarvittavat taidot sekä käytännössä että myös ravikilpailusäännöt.

Lähde: Suomen Hippos, hippos.fi

Muu hevosen kanssa harrastaminen

Perinteisten ratsastuksen ja raviurheilun rinnalle on tullut viime vuosina paljon eri harrastusmuotoja. Hevosten kanssa voi harrastaa myös ilman, että kiipeää hevosen selkään tai kääryille. Tallilla riittää paljon tekemistä, sekä tallin että hevosten hoitoon liittyviä. Jokaisen taito- ja kuntotasolle sopivia. Hevosen kanssa voi harrastaa ihan vaan sen kanssa olemista; seurata hevosten luonnollista käyttäytymistä ja ammentaa siitä itselle hyvää oloa. Hevosten kanssa voi työskennellä maasta käsin monin eri tavoin. Ulkona ja luonnossa käveleminen hevosen kanssa tuo vastapainoa hektiselle arjelle. Hevosen kanssa tulee olla läsnä ja se vie ajatukset juuri tähän hetkeen.

Keppihevoset

Keppari – kuten keppihevosta yleensä kutsutaan – on yksi ihmiskunnan vanhimpia tunnettuja leikkikaluja. Antiikin aikana sen avulla esitettiin tarinoita, eikä sitä suinkaan käytetty leikeissä. Keppari kuitenkin saavutti vähitellen suosiota antiikin kreikkalaisten ja roomalaisten lasten keskuudessa.

Kepparit ovat olleet vuosia erittäin suosittu ja monipuolinen harrastus. Keppariharrastus alkaa usein itse tehdyllä kepparilla, jonka voi tehdä täytetystä villasukasta. Kepparille voi valmistaa samanlaisia varusteita kuin oikeilla hevosilla on.

Keppareista on moneksi

Keppareiden kanssa voi tehdä aivan samoja asioita kuin oikeiden hevosten kanssa. Kepparilla voi ratsastaa kentällä ja maastossa. Esteratsastus on erittäin suosittua. Erilaisia esteitä voi valmistaa itse. Keppareille voi valmistaa tallin kaikkine varusteineen. Keppareista huolehditaan kuten oikeista hevosista ruokinnasta liikuttamiseen. Keppariharrastus on ollut erittäin suosittua jo vuosien ajan ikään katsomatta.

Selma Vilhusen ohjaama Hobbyhorse Revolution (2017) kertoo nuorista keppihevosharrastajista ja heidän välisestä yhteisöllisyydestään. Keskiössä nähdään kolme nuorta: Aisku tähtää keppihevosten suomenmestaruuskilpailuihin, Alisa kuvaa keppihevosvideoita Youtubeen ja Elsa käyttää keppihevosharrastusta inspiraationa piirtämiseen. Tyttöjen ajatusten ja heidän elämänsä valottamisen kautta rakentuu kuva siitä, mitä tämä Suomessa yhä uusia harrastajia piiriinsä keräävä, todellisuuden ja mielikuvituksen rajamailla liikkuva harrastus oikeastaan onkaan.

TEHTÄVÄ KOULULLA

Askartele oma keppari

TARVIKKEET

Keppariin tarvitaan sukka, kangasta, villalankaa, täyteainetta, vahvaa teippiä ja keppi, joka voi olla vaikka vanha harjanvarsi tai metsästä löytynyt keppi (puista ei saa katkoa oksia ilman maanomistajan lupaa).

Tarkempia ohjeita ja kuvia löytyy lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas

Valmiita kaavoja, ohjeita ja vinkkejä löytyy kirjastosta sekä netistä.

Vinkki

Oppilaat voivat käsityötunneilla valmistaa keppareita koulun välituntileikkeihin. Kepparit voivat asua koulun leikkivälinelainaamossa. Keppareille voi myös rakentaa omia tallirakennuksia, joihin voi tehdä erilaisia tallivarusteita.

Kirjallisuutta

Kangas - Stenger: Keppareiden kyydissä - Keppihevosharrastuksen ABC

Pinterest: [keppihevokset](https://www.pinterest.fi/keppihevokset/)

Hobbyhorse Revolution-elokuva

<https://areena.yle.fi/1-50731333>

Hevonen kuntouttajana

Hevosta käytetään monin eri tavoin sosiaali- ja terveyspalveluissa. Hevonen on hyvä kasvattaja, opettaja ja yhteistyökumppani – eikä hevonen syrji. Hevosen kanssa tekeminen on vaikuttavuudeltaan laaja-alaista ja monitasoista niin psyykkisesti kuin fyysisestikin. Hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus vahvistaa mm. tunnetaitoa, itsetuntoja ja elämänhallintaa.

Hevosta käytetään monin eri tavoin kuntoutuksessa, ja hevonen auttaa syrjäytyneitä pääsemään takaisin kiinni yhteiskuntaan. Etenkin terapiatyössä korostuu terveysalan ammattilainen osaaminen ja hevonen toimii kumppanina mahdollistaen kuntouttavan toiminnan.

Hevosavusteista toimintaa voidaan käyttää mm.

- **ennaltaehkäisevässä työssä ja avo-
huollon tukitoimissa**
- **toimintakyvyn ylläpidossa**
- **ikäihmisten aktivoinnissa**
- **lastensuojelussa**
- **perhekodeissa**

Hevosella nähdään tulevaisuudessa yhä merkittävämpi rooli ihmisen hyvinvoinnin edistämisessä niin virkistys-, liikunta-, hyvinvointi- kuin sosiaali- ja kuntoutuspalveluissa.

Lähde: [Hippolis](https://hippolis.fi/).

Kuva Kreetta Kerkkänen

Case - Reksin kanssa tallilla - hevosavusteisuus Kaitaan koululla

Hevostoiminta toimii myös oppimisen edistäjänä koulumaailmassa. Kaitaan koululla Espoossa hyödynnetään talitoimintaa ennakkoluulottomasti. Ja miksikäs ei, sillä uusin opetussuunnitelma suorastaan kannustaa uusin oppimisympäristöihin.

- Talliympäristössä ja hevosten kanssa oppilaat näyttävät tunteitaan aivan eri tavoin kuin perinteisessä kouluympäristössä. Yhdessä tekeminen luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Hevoset reagoivat tunteisiin heti, ja tämä auttaa oppilaita tunnistamaan omia tunteitaan ja näkemään niiden vaikutuksen eläimiin, Ritva Mickelsson sanoi.

Mickelsson kuvaa hevosavusteisuuden kauaskantoisuutta. Suotuisat vaikutukset: ryhmädynamiikka, yhteisöllisyys, tunnetaitojen kehittyminen ja pystyvyyden lisääminen, eivät rajoitu vain lapsuuden ja nuoruuden ikävaiheeseen. Tulevaisuudessa työelämässä empatiataidot korostuvat yhä enemmän. Talliympäristö on myös paikka, jossa pojat eivät menetä maskuliinisuuksiaan.

Hevoset ja talliympäristö on miljöö, jossa nuorten kanssa on päästy positiivisiin tuloksiin usein hyvin käytännönläheisen tekemisen kautta:

- Siivosimme yhdessä hevosten pihattoa. Eräs poika sanoi, että tässä sitä lapioidaan reksin kanssa lantaa. Yhdessä tekemisen ohessa syntyy merkityksellisiä keskusteluita muussa ympäristössä hyvinkin sulkeutuneiden nuorten kanssa, Mickelsson kertoi.

Teksti: Uudistuva hevostalous / Anne Laitinen. Kuvat: Ritva Mickelsson.

Hippoliksen Hevoset ja yhteiskunta-hankkeen tuottama video Youtubessa [Hyvinvointia hevosesta - malleja hevosavusteisesta toiminnasta](#)

Linkit yhdistysten sivuille

- suomenratsastusterapeutit.fi/ratsastusterapia/
- hevostoiminta.net/

Tuore väitöstutkimus: Hevoset auttavat lapsia oppimaan

Hevosavusteinen oppiminen voi parantaa oppilaan ja opettajan luottamuksellista pedagogista suhdetta ja lisätä oppilaan hyvinvointia.

Valtakunnallisessa koulujen opetus-suunnitelmassa painotetaan muun muassa monipuolisia oppimisympäristöjä. Eduskunnassa perustettiin vuonna 2022 eläinavusteinen työryhmä, jonka tavoitteena on saada eläinavusteinen työskentely osaksi koulutus- ja hyvinvointipalveluita.

Tuoreen väitöksen mukaan talli voi olla oppimisympäristö

Hevosavusteisesta pedagogiikasta väittelevä Ritva Mickelsson teki tutkimuksessaan alueellisten erityisluokkien oppilaille kolme interventiota: sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalisten taitojen ohjelma sekä ”akateemisenä interventiona” yhteistoiminnallinen matematiikka. Interventioryhmiin lisäksi tutkimuksessa käytettiin kontrolliryhmää, jolle ei toteutettu ylimääräistä interventiota.

Keskeisin interventio oli sosiaalipedagoginen hevostoiminta, joka toteutettiin talliympäristössä. Hevostoimintaan osallistuneet oppilaat hyötyivät eniten

Mickelssonin tutkimuksen tavoitteena oli luoda oppilaille positiivisia oppimiskokemuksia ja mahdollistaa psykologisten perustarpeiden (autonomia, yhteenkuuluvuus ja kyvykkyys) toteutuminen. Hevostoimintaryhmien oppilailla hyvinvointi parani useammalla osa-alueella kuin muilla.

– Hevosavusteinen oppiminen monipuolisine vuorovaikutustilanteineen tarjoaa mahdollisuuksia oppilaan ja opettajan välisen luottamuksellisen, pedagogisen suhteen syntymiselle, Mickelsson kertoo.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevonen toimii ”oheiskasvattajana”, toivotun käyttäytymisen ja toiminnan vahvistajana.

– Hevosella on luontainen kyky havainnoida ympäristön tapahtumia ja antaa välitöntä palautetta. Se kommunikoi selkeästi kehonkielellä, jota oppilaat oppivat tulkitsemaan. Hevonen tarjoaa oppilaille myös mahdollisuuden osoittaa ja tunnistaa tunteitaan.

Oppilaiden keskittymiskyky oli parempi hevostoimintajakson jälkeen

– Tämä oli lupaava tulos huomioden sen, että monilla näistä oppilaista erityisluokalle siirron taustalta löytyi tarkkaavuuden haasteita. Lisäksi poikien vetäytyneisyys, somaattiset oireet ja sosiaaliset haasteet vähenivät hevostoiminnan jälkeen.

Aiemmissa tutkimuksissa on todettu hevosen ”asettavan rajat”, joka näkyi myös intervention aikana: oppilaat ohjasivat toisiaan käyttäytymään rauhallisemmin ja noudattamaan tallin sääntöjä. Keskittymistä saattoi lisätä myös se, että toiminnassa käytettiin kehon kieltä ja kommunikointiin myös sovitulla sormimerkeillä, jolloin oppilaiden oli käytettävä tavallista enemmän näönvaraista havainnointia.

Myös muilla ryhmillä havaittiin positiivisia tuloksia. Sosiaalisten taitojen ohjelman intervention jälkeen oppilaila oli vähemmän ns. outoja ajatuksia ja poikien sääntöjen vastainen käyttäytyminen väheni. Huolimatta siitä, että kontrolliryhmille ei järjestetty interventiota, myös näiden ryhmien oppilaiden

ajattelun ongelmat ja verbaalinen aggressiivisuus vähenivät.

Tutkimukseen osallistui 60 kolmas- ja seitsemäsluokkalaista, jotka opiskelivat alueellisissa erityisluokissa.

Yhteiskunnallisesti tärkeä tutkimus

Ritva Mickelssonin tutkimus on juuri nyt ajankohtainen, koska tietoisuus eläinavusteisen toiminnan mahdollisuuksista ja vaikuttavuudesta on ollut aiemmin vähäistä Suomessa. Eduskunnan eläinavusteinen työryhmä on todennut, että eläinavusteinen toiminta tarvitsee lisää tutkimusta, koska eläinavusteinen toiminta on useille päättäjille ja viranomaisille tuntematonta ja sen positiiviset vaikutukset jäävät hyödyntämättä.

Vaikka perusopetuksen opetussuunnitelman yhtenä tärkeänä tavoitteena on tunne- ja vuorovaikutus- sekä yhteistyötaidot ja niiden harjoittaminen, kouluterveyskyselyiden perusteella joka kymmenes yläkoululainen on ilman yhtään läheistä ystävää.

- Niinpä sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittäminen, yhteenkuuluvuuden tunteen lisääminen, oppilaiden sitouttaminen koulunkäyntiin ja oppilaiden hy-

vinvoinnin tukeminen ovat haasteita, joihin koulujen on löydettävä keinoja, Mickelsson toteaa.

Mickelssonin tutkimuksen mukaan opettajat, jotka muokkaavat ja mahdollistavat osallistavia oppimisympäristöjä ja ottavat käyttöön tavallisesta poikkeavia, yhteisöllisiä oppimismenetelmiä, mahdollistavat oppilaiden välisten sosiaalisten suhteiden muodostumisen samalla kun luovat luottamuksellisia pedagogisia suhteita oppilaisiin.

Hevosavusteinen oppiminen on yhteisöllinen interventio-ohjelma, jota on toteutettu Espoossa Kaitaan koulussa vuodesta 2014 niin erityisluokkien interventiona kuin yleisopetuksen luokkien ryhmäytyksissäänkin.

Väitös erityispedagogiikkaan kuuluvasta aiheesta:

Lessons Learned from Horses: Three Pedagogical Interventions Promoting Well-being of Students with Special Educational Needs

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-8872-4>

Teksti: Helsingin yliopiston tiedote 17.1.2023, tiivistelmä.

Kuva Kreeta Kerkkänen

Hevosalan ammatit

Hevosalan ammattien luonne on muuttunut hevosen kanssa työskentelystä yhä enemmän toimimiseen hevosen ja asiakkaan muodostaman kokonaisuuden kanssa. Alan palveluja tuotetaan joko suoraan asiakkaalle tai välillisesti, esimerkiksi palveluna hevosalan toisille yrittäjille. Harrastamisen lisääntyessä ja monipuolistuessa sekä hevosyritysten määrän kasvaessa myös yrittäjiin ja tallityöntekijöihin kohdistuvat ammattitaidon vaatimukset ovat kasvaneet.

Hevostaitojen lisäksi yrityksen hoitoon ja kehittämiseen liittyvä osaaminen, asiakaspalvelutaidot sekä alaa koskevien säädösten ja määräysten tuntemus ovat keskeisiä tekijöitä laadukkaassa toiminnassa. Hevosalan ammattilaisia koulutetaan alan oppilaitoksissa eri puolilla Suomea.

Suomalaiset hevososaajat ovat arvostettuja ympäri maailmaa. Hevostalouden perustutkinto valmistaa hevostenhoitajaksi ja ratsastuksenohjaajaksi. Hevostalouden ammattitutkinnon tutkintonimikkeitä ovat hevospalvelujen tuottaja (hevosavusteiset- ja hevoskasvatuspalvelut), hevoshieroja, ken-

gittäjä, valjasseppä, ratsuttaja, ravivalmentaja ja ratsastuksenopettaja (AT). Hevostalouden erikoisammattitutkinnon sisältä löytyvät ammatit tallimestari, kengitysseppä, hevosurheilumanageri ja ratsastuksenopettaja (EAT). Lisäksi osana eläinten kouluttajan ammatti- ja erikoisammattitutkintoa voi perehtyä hevosen kouluttamiseen.

Ammattikorkeakoulutason tutkinto hevosalta on tällä hetkellä mahdollista suorittaa Hämeen ammattikorkeakoulussa; agrologi tai hevostradenomi. Helsingin yliopiston maatalous- ja metsätieteellisessä tiedekunnassa on kotieläinjalostuksen ja -ravitsemuksen opintosuunnat. Tässä koulutuksessa on opinnäytetöiden kautta mahdollisuus painottua myös hevosalan opintoihin.

Eläinlääketiedettä voi Suomessa opiskella Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa. Tiedekunta vastaa eläinlääkäreiden peruskoulutuksesta, eläinlääketieteellisestä tutkimuksesta sekä huolehtii alan tiedeellisestä jatko- ja ammatillisesta täydennyskoulutuksesta.

Lähde: hippolis.fi

Keskustelua

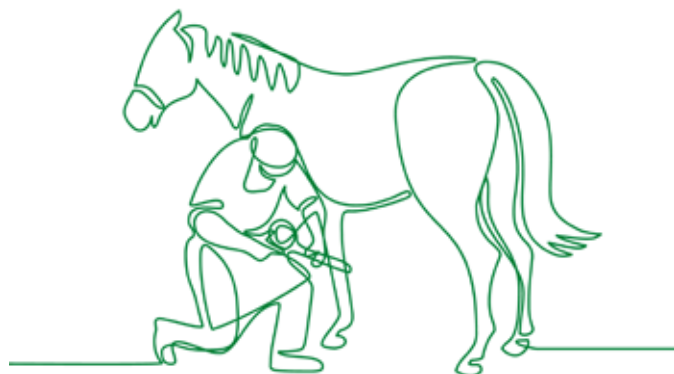
Millaisia ammatteja eläimiin liittyy? Mitkä kaikki erilaiset ammatit linkittyvät hevosiin? (Esim. maanviljelijä, maatalouskaupan myyjä, kengittäjä, eläinlääkäri, hevoshieroja jne)

Videoita ammanteista ja koulutuksista

Youtube: [Hevosalan koulutus, Koulutuskeskus Salpaus, Jokimaa Lahti](#)

Youtube: [Ylä Savon ammattiopisto Hinguniemi hevosala](#)

Youtube: [Ammattitarina Mari Lyytinen](#)

Hevosala Suomessa

1950 -luvulla Suomessa oli hevosia yli 400 000. Hevosta tarvittiin jälleenrakennustyössä, maataloudessa, puunkorjuussa ja erilaisissa rahtitöissä sodanjälkeisessä Suomessa. Asutustoiminta oli sodan seurauksena ennennäkemättömän laajaa ja hevosvoiman tarve uudisraivauksessa sekä maa- ja metsätaloudessa valtava. Monien pientilallisten toimeentulo perustui ihmisen ja hevosen työhön. Suuret savotat työllistivät sekä miehiä että hevosia, elettiin pokasahan, kirveen ja metsätyöhevosen valtakautta.

Hevosten määrä lähti tuon jälkeen jyrkkään laskuun maatalouden koneellistumisen, autojen tulon sekä maaltapaon myötä. 1980-luvulla alkoi hevosten määrä jälleen nousta hevosten harrastuskäytön myötä.

Hevosalan uudelleen kasvaessa hevonen on siirtynyt maaseudulta lähem-

mäs asutuskeskuksia ja taajamia, joissa suurin osa hevosenomistajista nykyisin asuu.

Hevosten määrä Suomessa on pysynyt viime vuosina hyvin vakiintuneena noin 74 000 hevosessa. Hevosia syntyy sekä tuodaan maahan yhtä paljon kuin on vuosittainen poistuma.

Suomalaiset hevoset koskettavat 500 000 ihmistä. Hevosmäärään suhteutettuna arvioidaan, että yksi hevonen koskettaa noin seitsemää ihmistä. Esimerkiksi 8 000 asukkaan kunnassa, jossa on 350 hevosta, hevoset liittyvät tavalla tai toisella liki 2 500 asukkaan elämään. Hevosalalla on tarjota aktiivista yritys- ja harrastustoimintaa, viereä yhdistystoiminnan kolmas sektori ja vetovoimaa alueille.

Lähteet: suomenhevon.fi,
hippolis.fi

Keskustelua

Mihin hevosta on käytetty aiemmin Suomessa ja mihin sitä nyt käytetään? Entä tulevaisuudessa?

Video

Youtube: [Hevonen maatilalla](https://www.youtube.com/watch?v=Hevonen%20maatilalla)

Kuva Hippolis

Hevonen liikenteessä

Tiellä liikkuvaan ratsukkoon tai hevoskärryihin on suhtauduttava huomaavaisesti. Vauhtia tulee hiljentää ja hevonen ohittaa rauhallisesti riittävällä turvavälillä. Ratsastajan ja ohjastajan on pääsääntöisesti noudatettava samoja liikennesääntöjä ja liikennemerkkejä kuin moottorikäyttöisten ajoneuvojen kuljettajien.

Hevosen ohittaminen

Tavallisesti rauhallisesti käyttäytyvä ja koulutettu hevonen on pohjimmitaan saaliseläin, joka voi säikähtäessään käyttäytyä arvaamattomasti. Keskikokoinen hevonen on samaa suuruusluokkaa kuin hirvi, joten sen ohittamiseen on syytäkin suhtautua varovaisuudella. Maastossa ja maanteillä toistuvasti liikkuvat hevoset ovat tottuneet autoihin ja muuhun liikenteeseen, mutta hevonen voi vauhkoontua esimerkiksi äänekkäästi pärisevistä moipoista tai moottoripyöristä. Myös auton äänimerkki voi säikäyttää hevosen.

Hevonen tulee autolla, tai muulla moottoriajoneuvolla, ohittaa rauhallisesti vauhtia hiljentäen ja reilulla turvavälillä. Välimatka tulee olla riittävän suuri ohituksen jälkeenkin. Jos vastaantulevien kaistalla on liikennettä, älä lähde ohittamaan.

Katsekontaktin ottaminen ratsastaajaan tai ohjastajaan rauhoittaa tilannetta. Jos hän pyytää sinua pysähtymään nostamalla käden pystyyn, pysähdy. Takaa voi olla tulossa lisää ratsukoita tai eläin voi olla säikähtänyt.

Kaukovalot on syytä vaihtaa lähivaloille ohituksen ajaksi.

Ratsukon taakse ei ole syytä jäädä turhaan odottelemaan. Vaikka hevosella on rajallinen näkökenttä, sillä on erittäin hyvä kuulo, joten todennäköisesti se on kuullut lähestyvän ajoneuvon.

Lähde: Liikenneturva

Sarjakuvat löytyvät lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas

Lähde: Suomen Ratsastajainliitto / Eeva-Liisa Penttilä

LIITE 1.

Erilaisia tunteita

Tutustukaa kuvien avulla hevosien ja ihmisten eri eleisiin ja ilmeisiin. Kuvat löytyvät tulostettavina lisämateriaaleista.

Utelias, kiinnostunut

Vihainen, uhkaava

Väsynyt

Sairas

Iloinen

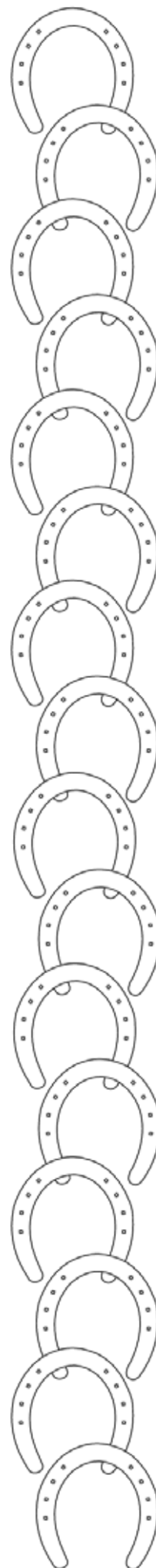
**Tyytyväinen,
onnellinen**

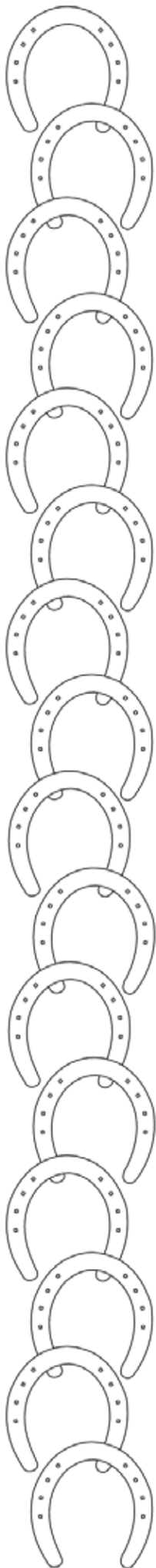

**Pelokas,
säikähtänyt**

Piirros Seija Lampinen

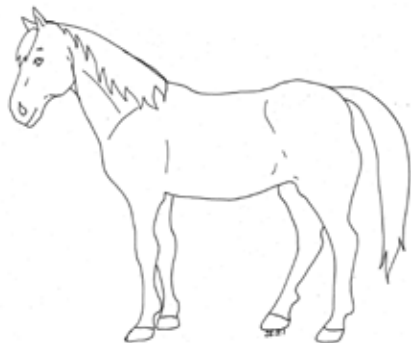

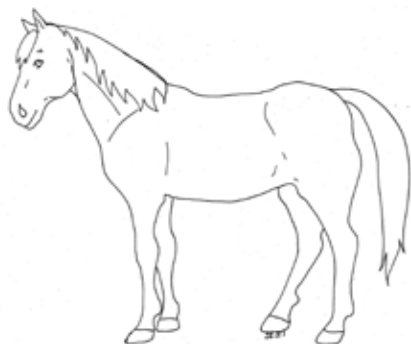
LIITE 2.

Hevosten värit

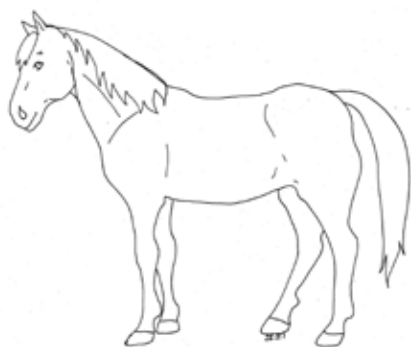
Väritä hevoset mainitun värisiksi.
Kuvia löytyy tulostettavaksi lisämateriaaleista.

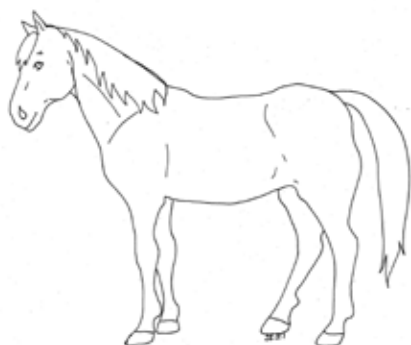
RAUTIAS

RUUNIKKO

MUSTA

KIRJAVA

Piirros Seija Lampinen

LIITE 3.

Hevosten merkit

Pään merkit

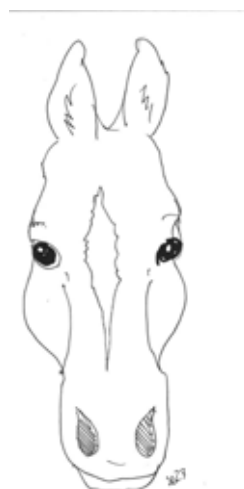
Kuvia löytyy tulostettavaksi lisämateriaaleista.

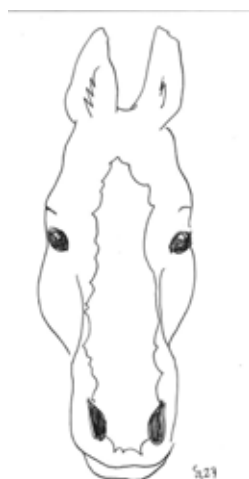
Kuonopilkku

Tähti

Piirto

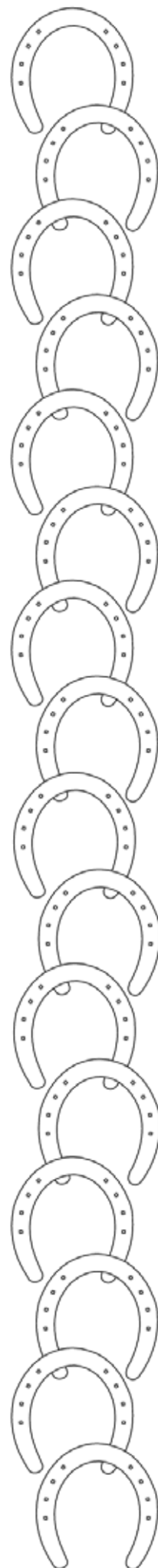

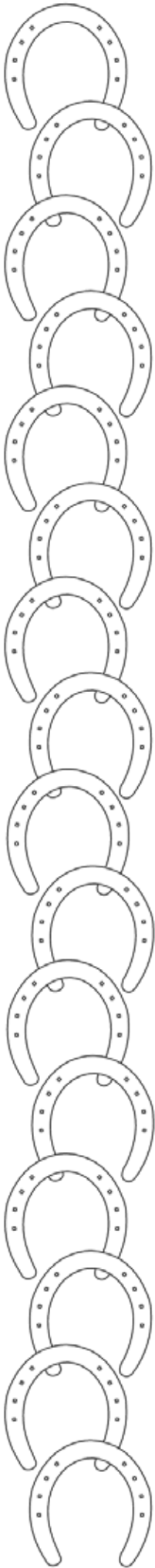
Läsi/laukki

Valkopää

Piirros Seija Lampinen

LIITE 4.

Hevosten rodut

Täytä taulukkoon tietoa eri roduista.
Taulukko löytyy tulostettavana lisämateriaaleista.

	Rodun nimi	Alkuperämaa ja lippu	Mitä kiinnostavaa ja erityistä löysit rodusta
	shetlanninponi		
	gotlanninruss		
	suomenhevonen		
	vuonohevonen		

LIITE 5.

Mitä hevonen syö

Yhdistä kuvat ja tekstit.

Materiaali löytyy tulostettavana lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas.

VIHERPELLETTI

Viljarehu

SUOLA

Annetaan perusrehujen lisäksi pieniä määriä

PORKKANOITA

Hevosen tärkein ruoka. Hevonen syö tätä 10-15 kg päivässä

KAURAA

Täydennysrehu. Ihmisetkin syövät tällaista jugurtin kanssa

HERKKUJA

Näitä näkee usein pelloilla pitkissä riveissä

SÄILÖHEINÄPAALI

Tehty viherjauhosta. Turvotetaan veteen ennen syöttämistä. Siitä tulee puuron näköistä

OMENOITA

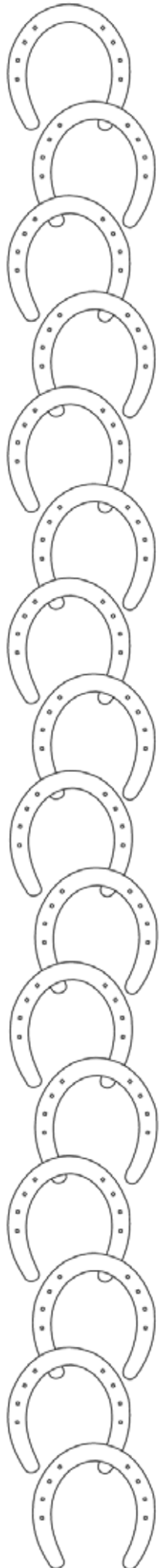
Hevonen tarvitsee päivittäin. Usein tämä on tarjolla kiven muodossa, josta hevonen nuolee sitä

HEINÄ

MYSLI

Kuvat Aila Kajander

LIITE 6.

Hevosen ruokinta

Mikä sopii ihmiselle, mikä sopii hevoselle, mikä sopii molemmille.

Yhdistä viivoilla. Kirjoita syötävien nimet ja väritä kuvat.

Materiaali löytyy tulostettavana lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas

Piirros Seija Lampinen

LIITE 7.

Heinätaulukko

Laske erikokoisten hevosten syömä heinämäärä eri ajanjaksoille.

Heinäkilon hinta on 0,33 €/kg. Laske heinän kustannukset.

Materiaali löytyy tulostettavana lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas

He- vosen koko	Heinä- määrä /pv, kg	Hinta päi- vässä	Ku- lutus viikos- sa	Hinta viikos- sa	Ku- lutus kuu- kau- dessa (30 pv)	Hinta kuu- kau- dessa	Ku- lutus vuo- dessa	Hinta vuo- dessa
Pieni poni	5							
Pieni hevo- nen	9							
Iso hevo- nen	14							

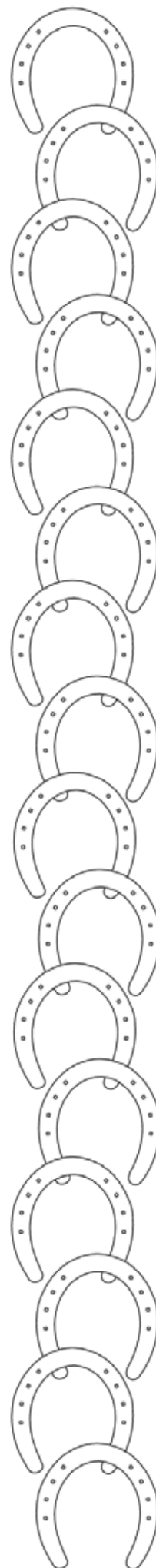
Lisätehtäviä

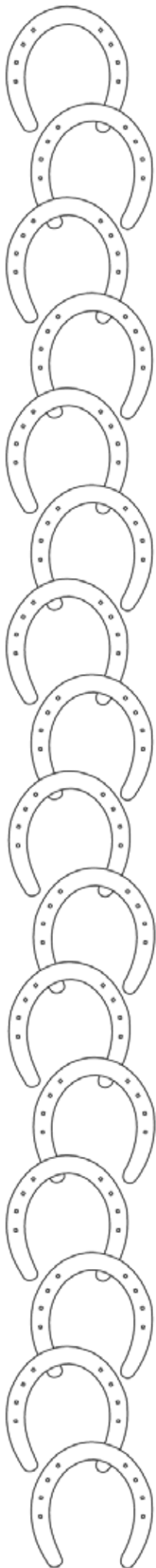
Tee erilaisia taulukoita liittyen hevosen rehujen määrään ja hintoihin.

Selvitä kuinka paljon rahaa kuluu hevosen muihin rehuihin

(kaura, viherpelletit, myslit, lisäravinteet).

Hintoja löytyy mm. maatalouskauppojen sivuilta.

LIITE 8.

Hoitovälineitä

Yhdistä kuva ja sana. Materiaali löytyy tulostettavana lisämateriaaleista hippolis.fi/opeopas

PIIKKISUKA

KAVIOHARJA

PÖLYHARJA

KUMISUKA

PESUSIENI

KAVIOKOUKKU

HIKIVIILA

KAMPA

KARKEA HARJA

Kuvat Aila Kajander

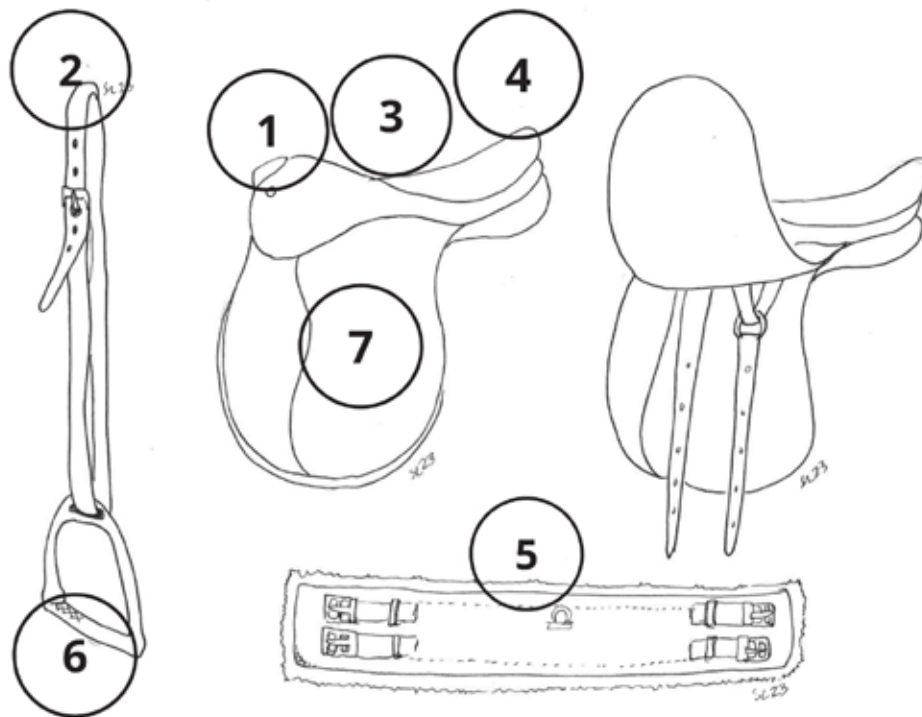
LIITE 9.

Hevosen varusteita

Satula ja satulan osat. Merkitse numerot oikeisiin paikkoihin.

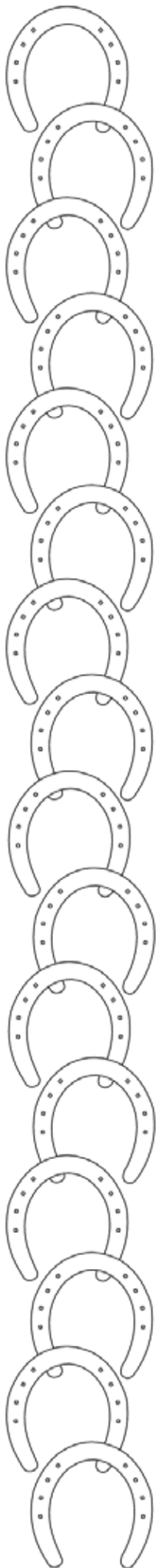
Opettajalle.

Materiaali löytyy tulostettavana tehtävänä oppilaille lisämateriaaleista.

1. etukaari
2. jalustinhihna
3. istuin
4. takakaari
5. satulavyö
6. jalustin
7. satulasiipi

Piirros Seija Lampinen

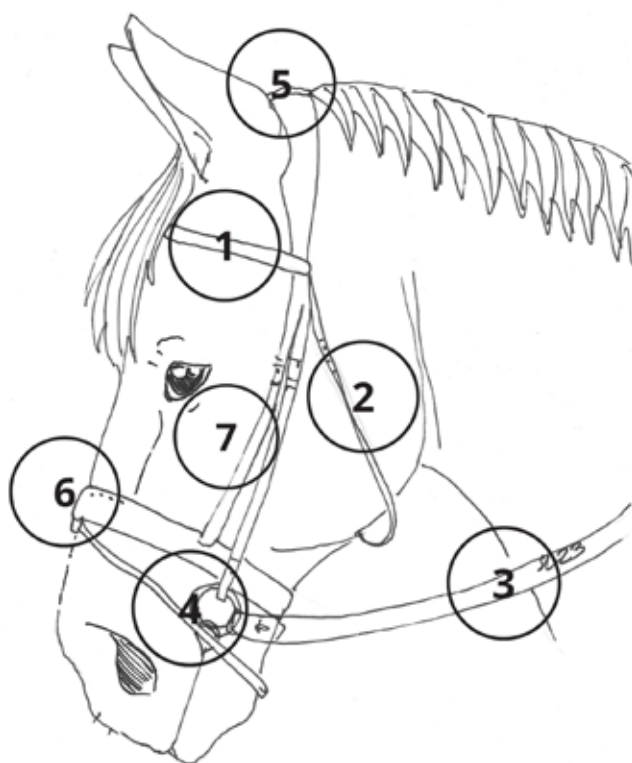
LIITE 11.

Hevosen varusteita

Suitset ja suitsien osat. Merkitse numerot oikeisiin paikkoihin.

Opettajalle.

Materiaali löytyy tulostettavana tehtävänä oppilaille lisämateriaaleista.

1. otsahihna
2. leukahihna
3. ohjat
4. kuolain
5. niskahihna
6. turparemmi
7. poskihihna

Piirros Seija Lampinen

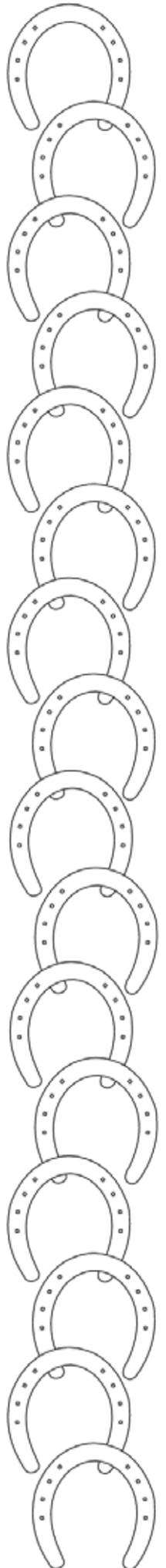
LIITE 12.

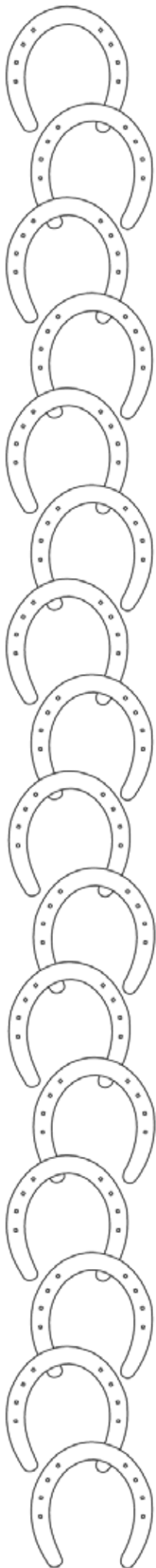
Hevosen varusteita

Tunnetko hevosen varusteita? Yhdistä. Voit piirtää lisää.
Materiaali löytyy tulostettavana lisämateriaaleista.

Kuvat Aila Kajander

LIITE 13.

Hevos- ja poniaiheisia leikkejä

Laiva on lastattu hevossanastolla

”Laiva on lastattu” on perinteinen, erityisesti lasten leikkimä leikki. Leikin perusperiaatteena on, että kukin osanottaja vuorollaan sanoo tietyn aihepiirin tai muutoin ennalta sovitun määritelmän mukaisia sanoja, joilla laiva on lastattu. Hevosiin liittyviä aiheita voivat olla ruumiinosat, hoitotarvikkeet, värit ja merkit. Saman sanan saa sanoa vain kerran pelin aikana. Pelaaja putoaa pois pelistä, mikäli hän ei keksi määritelmän mukaista sanaa, jota ei olisi jo sanottu. Laiva on lastattu -peliä voi periaatteessa pelata lukematon määrä osallistujia. Joskus leikin apuna käytetään palloa. Leikkijät istuvat lattialla jalat levällään ja vierittävät palloa toisilleen. Pallon senhetkinen haltija on sanomisvuorossa ja saa päättää, kenen vuoro on seuraavaksi.

Ponileikki

Leikkijät ovat piirissä. Yksi leikkijöistä on poni, ja hän laukkaa piirin sisäpuolella, laulua lauletaan ja kun laulussa lauletaan ”Ja kertoo meille näin”, pysähtyy hän jonkun leikkijän kohdalle.

Seuraavaksi laulussa tulee ruumiinosia, ja tämän yhden ponin tulee hyppiä toisen leikkijän edessä niin, että kun lauletaan vatsasta, he hyppivät vatsat vastakkain, kun lauletaan kyljestä, hyppitään kyljet vastakkain jne. Kun laulu loppuu, liittyy toinenkin leikkijä mukaan laukkaamaan ja leikkiä jatketaan niin pitkään, kunnes ei ole enää leikkijöitä piirissä jäljellä.

Vatsa: vatsat vastakkain. Kylki: kyljet vastakkain. Peppu: peput vastakkain. Sanotaan Hei!: lyödään kädet yhteen ja piirin keskelle siirtyy vapaaehtoisena valitsema uusi laukkaaja.

”Tuolta he saapuvat poneillansa, pienillä pikku poneillansa, tuolta he saapuvat poneillansa, suoraan meitä kohti. Vatsa, vatsa vatsaa vasten, kylki, kylki kylkeä vasten, peppu, peppu peppua vasten. Ja sitten he tekevät näin. Hei!”

Hevos- ja poniaiheisia leikkejä

KIM-leikki hoitovälineillä

Pöydälle laitetaan erilaisia hoitotavaroita, nimetään ne ja yritetään painaa ne mieleen. Sen jälkeen tavarat peitetään, yksi otetaan pois, peite otetaan pois ja sanotaan, mikä tavara puuttuu.

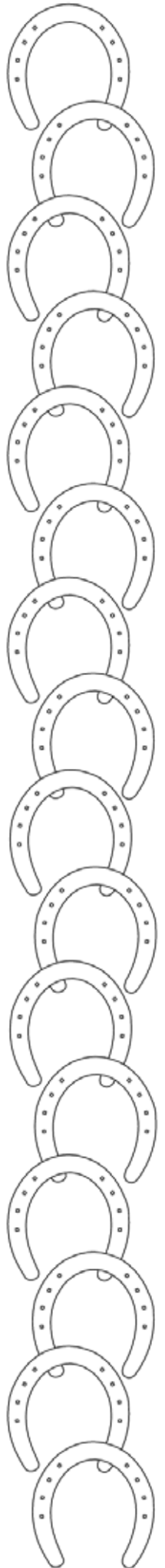
Tätä leikkiä voi muunnella monin tavoin: tavaroita voidaan lisätä tai muuttaa paikkoja.

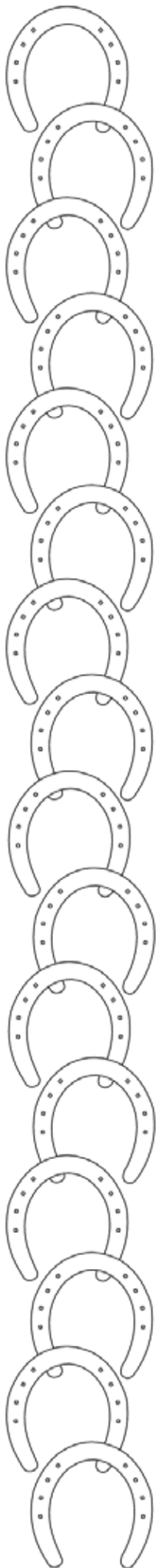
Hevostavarasokko

Tunnustellaan huivi silmillä hevosaiheisia tavaroita ja yritetään päätellä, mistä tavarasta on kysymys.

Viimeinen ratsukko tallista ulos

Vastaava kuin ”Viimeinen pari uunista ulos” -leikki. Leikkijöitä tulee olla pariton määrä. Leikkijät asettuvat parijonoon, jonka eteen asettuu ilman paria oleva leikkijä. Pariton leikkijä seisoo selin muihin leikkijöihin ja huutaa: ”Viimeinen ratsukko tallista ulos!”. Silloin jonon viimeisenä oleva pari lähtee kumpikin omaa puoltaan juoksemaan eteen yrittäen siellä tavoittaa toisensa. Pariton yrittää ottaa jommankumman parista kiinni omaksi parikseen. Jos pari saa otettua toisiaan kädestä kiinni ennen kuin pariton kiinniottaja koskettaa heitä, he saavat jäädä jonon etupäähän ja leikki jatkuu samalla tavalla. Jos kiinniottaja ehtii saada jommankumman kiinni, tulee parittomaksi jääneestä uusi kiinniottaja ja uusi pari saa jäädä jonon etupäähän.

Hevos- ja poniaiheisia leikkejä

Pollet karkaavat

Osa lapsista muodostaa aitauksen menemällä piiriin ja ottamalla toisiaan käsistä kiinni. Loput lapsista menevät polleiksi piirin keskelle. Pollet yrittävät karata pois aitauksestaan. Piirissä olijat koettavat estää karkaamisen käsiään laskemalla ja nostamalla. Kaikkien pollejen päästyä karkaamaan aitauksestaan vaihdetaan osia, ja leikki jatkuu.

Lopuksi voidaan miettiä, mitä vaaratilanteita voi syntyä, jos hevoset oikeasti karkaavat aitauksestaan?

Talli vai tarha

Tätä leikkiä voi leikkiä ulkona tai sisällä salissa. Sisällä leikittäessä tilan seiniä voi käyttää sopien että yksi seinä on talli ja vastapäinen seinä on tarha. Ulkona leikittäessä paikkoina voi käyttää esimerkiksi puita, kiviä, aitoja tai alueen voi rajata piirtämällä maahan rajat tai käyttämällä sopivia merkkejä (kartiot). Ohjaaja alkaa huutaa leikkijöille ohjeita: ”talliin”, ”tarhaan”, ”tippuminen”. Tällöin leikkijät juoksevat paikkoihin, jotka on sovittu talliksi tai tarhaksi. Jos ohjaaja huutaa ”tippuminen”, leikkijät menevät nopeasti maahan mahalleen (pihalla kyykkyy). Leikkiä voi muuttaa sellaiseksi, että viimeiseksi ohjeen mukaan oikeaan paikkaan mennyt jää leikistä pois ja leikkiä jatketaan kunnes voittaja on jäljellä.

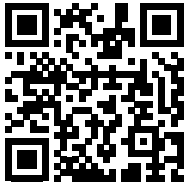
Heppa -hippa

Valitaan yksi leikkijöistä hipaksi. Hippa alkaa ottaa muita leikkijöitä kiinni. He voivat suojautua hipalta sanomalla jonkun hevosaiheisen sanan tai jonkun tallin hevosen nimen ja menemällä kyykkyy. Jos ei ehdi tekemään tätä, ja hippa saa kosketettua, tulee kiinni jääneestä uusi hippa. Voidaan myös sopia, että kiinni jääneet jähmettyvät paikoilleen, jolloin muut leikkijät voivat pelastaa heitä koskettamalla. Tällöin pitää muistaa vaihtaa hippaa aina välillä.

Lähde: Suomen Ratsastajainliiton Kerho-ohjaajan opas

MISSÄ HARRASTAA?

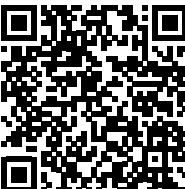
Mistä löytää talli, missä voi harrastaa tai tehdä kouluvierailuja? Järjestöjen ja yhdistysten tallihakusivuilta voit löytää paikkakuntasi tallit.

[Suomen Ratsastajainliitto:
Tallihaku](#)

[Suomen Hippos:
Ravikoulut](#)

[Sosiaalipedagoginen
Hevostoimintayhdistys:
SPHT-ohjaajat](#)

[Suomen Ratsastusterapeutit:
Terapeutit](#)

Lisää hevosaiheisia materiaaleja lapsille ja nuorille

Suomen Hippoksen avoimet Tutustu poneihin- ja Tutustu suomenhevoseen -kurssit materiaaleineen hippos.mmg.fi/

Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen SEY:n sivustolta löytyy eri ikäryhmille suunnattuja hevosoppaita:

- [Eläinten viikon tieto- ja tehtäväpaketti 5-8-vuotiaille](#)
- [Eläinten viikon tieto- ja tehtäväpaketti 3-luokkalaisille ja sitä vanhemmille](#)
- [Harrastuskaverina hevonen](#)
- sey.fi/suojellemme-elaimia/hevoset/

[Pieni hevostaito-opas](#), Suomen Ratsastajainliitto

Suomen Ratsastajainliiton jäsenille on Kaviouralla-jäsenhuoneessa syventäviä materiaaleja mm. itsenäisesti suoritettava kurssi Lasten ja nuorten kohtaaminen hevos-harrastuksessa sekä Hevos- ja ponikerhon apuohjaajakoulutus, ratsastus.mmg.fi/

Kuva Moonä Mäntyvaara

Tervetuloa hevosten maailmaan! Tähän Hevostellen -opeoppaaseen on koottu materiaaleja ja vinkkejä, kuinka hevoset ja ponit voi 'ottaa mukaan' luokahuoneeseen, tai vaikkapa valmisteluksi ryhmän talliretkeä ajatellen. Opas on ensisijaisesti suunnattu alakouluikäisten opettajille sekä ryhmän- tai kerhonohjaajille, mukana on myös tietoa yläkouluikäisille saakka.

Hevosia ja poneja on mahdollista harrastaa monella tapaa. Paikkoja kohdata hevonen turvallisesti ovat ratsastuskoulut, ravikoulut, sosiaalipedagogista hevostoimintaa tai ratsastusterapiaa tarjoavat yritykset, 4H-hevoskerhot ja kotieläinpihat - paikat, joissa toiminnasta vastaa koulutettu ammattilainen. Hevonen soveltuu aiheeksi usean eri oppiaineen näkökulmasta. Kohtaamalla hevosen voi oppia paitsi monipuolisia käytännön asioita, myös tunne- ja ryhmässä toimimisen taitoja uusista näkökulmista.

Ladattavaa lisämateriaalia löytyy: hippolis.fi/opeopas

Erja Mattila, Aila Kajander ja Sanna Mäki-Tuuri (toim.)
 Hevostellen - hevonen ja luonto liikuttaa opettajan opas
 Hippolis ry, Hevostellen - hevonen ja luonto liikuttaa -hanke
 Hevostellen-hanke on saanut rahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä
 sekä Suomen Hippokselta, Suomen Ratsastajainliitolta ja Hevosopistolta

HIPPOS

ISBN 978-952-94-7403-5